

JURISTEN

NR 3 / 2022

WWW.JURISTEN.NO

Tema **Ytringsfrihet**

Anine Kierulf // Ytringsfrihetskommisjonen
Ytringer i en ny offentlighet // Twitterjuristene Heger og Vang
Tillitsvalgtes erfaringer // Habilitet

Høsten
2022

HØSTENS ÅRLIGE JUS-KURS

Våre årlige kurs er viktige møteplasser for hele bransjen. Her er faglig oppdatering, nettverksbygging og det sosiale i fokus.

Det årlige kurset i samiske rettsspørsmål	8.-9. SEP
Det årlige medie- og markedsrettskurset	14. SEP
Det årlige konkurranserettskurset	15.-16. SEP
Den årlige finansdagen	20. SEP
Det årlige kurset i menneskerettigheter	22. SEP
Det årlige kurset i shipping og offshore	12.-15. OKT
Det årlige sivilprosesskurset	19.-20. OKT
Det årlige bolig- og eiendomsrettskurset	20.-21. OKT
Det årlige kurset i familie, arve- og skifterett	20.-21. OKT
Den årlige selskapsretts- og transaksjonskonferansen	24.-25. OKT
Det årlige helserettskurset	27.-28. OKT
Det årlige personvernkurset	27.-28. OKT
Det årlige patent-, varemerke- og designrettskurset	1.-2. NOV
Det årlige plan- og bygningsrettskurset	2.-3. NOV
Det årlige ajourføringskurset for advokat-assistenter DNA	3.-4. NOV
Ajourføringskurs i EU/EØS-rett	8. NOV

Det årlige kontraktsrettskurset	8.-9. NOV
Det årlige kurset i compliance	10.-11. NOV
Det årlige pensjonskurset	16. NOV
Det årlige kurset i tvangsfullbyrdelse og inkasso	16. NOV
Det årlige personskadeerstatningsrettskurset	17.-18. NOV
Det årlige bistandsadvokatkurset	24.-25. NOV
Det årlige kurset i fiskeri- og havbruksrett	1.-2. DES

JUS Digital gir deg fordel på årlige kurs

Med JUS Digital får du tilgang til alle foredragene fra de årlige kursene digitalt. I tillegg kan du delta fysisk på våre årlige kurs til svært rabattert pris.

Skaft deg JUS Digital – det lønner seg!

Innhold 3|22

6 Utredning

Utvalg har levert utredning om akademisk ytringsfrihet.

10 Anine Kierulf

Når media har spørsmål om ytringsfrihet ringer de den profilerte jusprofessoren.

18 Ytringsfrihetskommisjonen

Ragna Aarli er en av juristene i kommisjonen som skal levere til høsten.

22 Har forsket på ytringer

Forskere har sett på ytringsfrihetens kår i en ny offentlighet.

24 Twitterkonger

Dommer Kim Heger og politiadvokat Hans Vang er kjente jusprofiler på Twitter.

30 Habilitet og ytringsfrihet

Hvor mye kan dommere ytre seg før det går på habiliteten løs?

36 Ytringsfrihet i arbeidslivet

Tillitsvalgte jurister forteller om sine erfaringer.

48 Ønsker flere ytringer

Advokat Brynjar Østgård ønsker god takhøyde for debatt om kontroversielle temaer.

54 Gikk til sak mot staten

Ambassadør mistet sikkerhetsklarering og jobben – fikk god advokathjelp fra Juristforbundet.

58 Ny usikkerhet

Statsforvalterjuristene venter i spenning på utredning om geografisk struktur.

JURIST 2022 KONGRESS

Disse to kommer, gjør du?

«Russland og Vesten»

Eirik Kristoffersen

Forsvarssjefen

«Porn & its health effect»

Maria Ahlin

Changing Attitudes

24.–25. november 2022

Clarion Hotel The Hub, Oslo

---

juristkongress.no

Ytringsfrihet er for alle

Er selve debatten om ytringsfrihet farligere for ytringsfriheten enn noe annet? Det får man følelsen av iblant, når det etterlates et inntrykk av at det er så risikabelt å ytre seg at det er best å overlate den slags til ekspertene. At ytringsfrihet ikke er noe for amatører. I så måte kan det hende denne temautgivelsen bidrar til å etterlate et slikt inntrykk – når vi presenterer eksperttunge kommisjoner og professorer som snakker med stort alvor. Men vi håper ikke det – ytringsfrihet handler selvfølgelig om oss alle. Som Anine Kierulf sier i denne utgaven: Her i Norge står mye på om folk gidder og tør å bruke den ytringsfriheten de faktisk har. Hvis ikke kan dystre spådommer ende i selvoppfyllende profeti.

Kierulf har ledet et utvalg som har sett på ytringsfrihet i akademien. Utvalget peker på problemer, men løfter også blikket; selv om vi har en noe konsensuspreget kultur – som til en viss grad kan virke som en brems på bruk av ytringsfriheten – så har vi det relativt sett bra, mener hun. Men likevel er det forskningsfunn om ytringsfrihet i akademien som fortjener mer oppmerksomhet. Det viser forskningsprosjektet «Ytringsfrihet i en ny offentlighet», som du kan lese om i denne utgaven. Det som oppfattes som politisk kontroversielle temaer, gjør forskere ekstra forsiktige og kan føre til at man lar være å uttale seg, ifølge undersøkelser.

For noen er frykten for negative konsekvenser grunn nok til å trekke seg tilbake. For andre er det negative erfaringer som ligger bak, både knyttet til hets utenfra og intern fordømmelse og ekskludering, skriver forskerne bak prosjektet. Dessuten kan konsensuskultur føre til at man filtrerer ut potensielt viktige forskningsspørsmål.

Når man snakker om ytringsfrihet i videre forstand, skal Ytringsfrihetskommisjonen legge fram sin NOU i august. Vi har snakket med en av juristene i kommisjonen, professor Ragna Aarli. Kommisjonen har fått i oppdrag å gjennomgå ytringsfrihetens stilling i Norge. Både den enkeltes rolle, ytringsmuligheter og det offentlige rom generelt, har vært gjennom store endringer siden den forrige ytringsfrihetskommisjonens rapport ble lagt fram, heter det i mandatet. Aarli forteller at den forrige kommisjonen lagde en verdiplattform som er veldig preget av en førdigital tid. Digitaliseringer har laget helt nye premisser.

Et viktig spørsmål er hvordan vi kan tilrettelegger for gode vilkår og bred deltakelse i debatten. Hvem deltar i dag og hvordan kan folk flest bruke offentligheten?, er blant spørsmålene som stilles.

Vi ønsker leserne våre en riktig god sommer!

Ole-Martin Gangnes
redaktør

Redaktør
Ole-Martin Gangnes
omg@juristen.no

Annonseansvarlig
Randi Huth Rogne – Storybold
randi@storybold.no
Tlf.: +47 995 20 500

Journalist
Tore Letvik
tl@juristen.no

Design / layout
Inge Martinsen – 07 Media
inge.martinsen@07.no

Journalist
Tuva Bønke Grønning
tbg@juristen.no

Tips redaksjonen
redaksjonen@juristen.no
mob. 48 24 83 52
www.juristen.no

Følg oss!

Ved adresseendring

Logg inn med ditt medlemsnummer på juristforbundet.no for å endre.

Andre – send ny adresse til medlem@juristforbundet.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere eller forkorte innlegg.

Juristen arbeider etter redaktørplakaten og er en del av

Forsidebilder

Colourbox.com

Grafisk produksjon

Ålgård Offset As

Innsendt stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende innen 22. august 2022.

Redaksjonen avsluttet 7. juni 2022.

Utgiver

 JURISTFORBUNDET

Utvalg leverte utredning om akademisk ytringsfrihet

I slutten av mars leverte utvalget ledet av Anine Kierulf sin NOU om akademisk ytringsfrihet. De foreslår en rekke tiltak, deriblant innføring av en indikator for formidling og en lovendring for å styrke ytringsfrihet for ansatte ved universiteter og høyskoler.

 Tuva Bønke Grønning

Utvalget ble nedsatt av daværende forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim sommeren 2021, og har i tillegg til Kierulf bestått av: Saira Basit (dekan ved Forsvarets høyskole), Sofie Høgestøl (førsteamanuensis ved juridisk fakultet på UiO), Gunnar Bowin (rådgiver, NTNU), Vidar Helgesen (direktør i Nobelstiftelsen) og Magnus Dybdahl (fag- og forskningspolitisk ansvarlig, NSO).

Utvalget skulle blant annet «vurdere om og i så fall hvordan universitets- og høyskoleloven bør endres for å tydeliggjøre de ansattes akademiske ytringsfrihet, og institusjonenes ansvar for og muligheter til å verne og støtte denne».

Utvalget ble også bedt om å beskrive mulige trusler mot akademisk ytringsfrihet, blant annet med utgangspunkt i internasjonale utviklingstrekk.

«Ekspertgruppen bør også vurdere om det er nødvendig med ytterligere regulering av forholdet mellom ytringsfrihet, akademisk frihet og ansattes og arbeidsgiveres ansvar, for eksempel etter arbeidsmiljøloven.»

Foreslår lovendring

Utvalget endte blant annet med å foreslå endringer i universitets- og høyskoleloven.

Det er lovens paragraf 1-5, som handler om faglig frihet og ansvar, utvalget foreslår en endring i. De foreslår en bestemmelse om at «Universiteter og høyskoler skal sikre at ansatte og studenter får tilstrekkelig opplæring i og forutsetninger for utøvelse av akademisk frihet, herunder akademisk ytringsfrihet.»

Utvalgsleder Anine Kierulf er opptatt av at opplæring er noe av det viktigste for å få flere akademikere til å bruke ytringsfriheten sin.

– Ikke bare opplæring i hvordan formidle godt, men også i hvorfor akademisk ytringsfrihet er så viktig, hva den går ut på og hvordan den kan brukes til samfunnets beste. Det er i grunnen en kunnskap som burde være selvfølgelig allerede fra første studieår, gjennom hele studieløpet og i særdeleshet på ledernivå. Det er ofte lederne som må håndtere de konfliktene som oppstår i forlengelsen av at folk bruker ytringsfriheten sin, sier hun til Juristen.

(Les hele intervjuet med Kierulf på side 10.)

Etter dagens lov kan ikke høyskoler og universiteter bestemme over innholdet i undervisningen og forskningen, men utvalget ønsker at dette også skal gjelde formidlingen:

«Tillegget er ment å synliggjøre og sikre frihet til å formidle, noe som vil kunne bidra til å styrke formidlingsfriheten til forskningsinstitusjoner, og dermed også for vitenskapelig ansatte» heter det i NOU-en.

– Jeg mener det er et slags paradoks at i et akademia som i volum er større enn det noen gang relativt sett har vært i Norge, så tar man kanskje mindre plass i offentligheten enn man har gjort noensinne. Jeg håper derfor dette kan være et utgangspunkt for å diskutere hvordan man i større grad kan komme seg på banen, sa forskningsminister Ola Borten Moe da rapporten ble overrakt, ifølge Universitas.

Laget erklæring om akademisk ytringsfrihet

Utvalget har også laget en «erklæring om akademisk ytringsfrihet» som skal kunne fungere som et utgangspunkt, men tilpasses den enkelte institusjonen.

«Fri forskning og åpen diskusjon og kritikk er forutsetninger for vitenskapelige fremskritt – og for at de skal utnyttes til felles beste. Friheten går hånd i hånd med et ansvar for saklighet, etikk og faglige standarder i de akademiske fagene. Den er likevel alltid en frihet til å utfordre de samme standarder.» skriver utvalget i utkastet til erklæring.

Vi må skape den akademiske
ytringsfriheten vi ønsker oss,
for oss selv, for våre kollegaer
og for samfunnet. Hver dag.

Utvalgsleder
Anine Kierulf leverte
NOUen til Forsknings- og
høyere utdanningsminister
Ola Borten Moe. (Foto: Yngve
Vogt / UiO)

Det pekes på at også studenter har akademisk ytringsfrihet som fullverdige medlemmer av et akademisk fagfellesskap.

«Ledere i academia må ta ansvar for å støtte, fremme og beskytte vitenskapelig ansatte og studenter i aktivt å bruke sin akademiske ytringsfrihet. Den frie ytring er livsnerven i academia. Institusjonene må derfor ikke legge begrensninger på vitenskapelig ansatte og studenter frihet til å snakke, skrive, lytte, utfordre og lære. En ansatt eller student som ønsker å fremme problemer, teorier og synspunkter, skal ha en mulighet til å bli hørt – og til å bli konfrontert med spørsmål, motargumenter og kritikk» heter det.

De skriver videre i utkastet at akademiske institusjoner skal fremme en «ytringskultur preget av gjensidig aksept og respekt for uenighet, og slik bidra til en sivilisert diskusjon.»

«Institusjonene kan regulere tid, sted og format for aktiviteter på en måte som legger til rette for ordnet diskusjon, men dette skal ikke begrense fri og åpen debatt. Det er opp til vitenskapelig ansatte og studenter, ikke til institusjonene, å heie ytringer frem eller gå i rette med dem og møte dem med argumenter.»

Det pekes på at det forutsettes at andres ytringer ikke møtes med taushet, og at også synspunkter man er uenige har en plass i offentligheten.

«Akademisk frihet og akademisk ytringsfrihet forutsetter en åpen debattkultur, og institusjonene bør derfor beskytte og fremme debatt om kontroversielle temaer. Både ansatte og studenter skal engasjeres i fri diskusjon om kontroversielle akademiske spørsmål og gis trening i kritisk vurdering av ulike synspunkter, inkludert ens egne. Fagfelt, fakulteter eller institutter preget av konformitet eller begrenset meningsmangfold har en særlig oppfordring til å hente inn kontrære synspunkter og synsmåter utenfra.»

NOU-en er nå sendt på høring med frist 25. juni.

Indikator for formidling

Utvalget mener det bør formidles mer, og at dette bør prioriteres høyere, og premieres på lik linje med undervisning og forskning. De foreslår at mål om formidling skal inn i utviklingsavtalene, og at det innføres en indikator for formidling i finansieringssystemet.

For at formidling skal telles skal det være formidling knyttet til rollen som akademiker, ikke som borger. Videre må formidlingen være knyttet til eget fagfelt i vid forstand, og innholdet trenger ikke være kvalitetssikret. Det må også være mulig å finne igjen i ettertid.

Flere har vært skeptiske og kritiske til en slik formidlingsindikator. I et innlegg i Aftenposten skriver professorene Sven G. Holtmark og Torunn Laugen Haaland fra Institutt for forsvarsstudier ved Forsvarets høgskole blant annet at mye forskningsarbeid er langsiktig.

«Men la oss si at Kierulf-utvalgets premiss er riktig – er det et problem om bare nær halvparten av alle forskere har brukt tid på formidling det siste året? Mye forskningsarbeid er langsiktig. Det er ikke funn å formidle hvert år» skriver de.

«Mye forskning er grunnforskning. Resultatene lar seg ikke alltid formidle til et bredt publikum. En god del forskning gir negative resultater. Det er verdifullt, mulige årsakssammenhenger kan avvises, men det er vanskelig å formidle et negativt resultat til et bredt publikum.»

Jusprofessor Ragna Aarli, som selv sitter i Ytringsfrihetskommisjonen, kjenner seg som akademiker igjen i utfordringene NOU-en beskriver som hindre for mer formidling. Hun er likevel bekymret for at rapporten fokuserer for mye på å få formidling i et tellekantsystem.

– Jeg mener rapporten er et godt utgangspunkt for diskusjoner om hvordan vi vil at ytringsklimaet i academia skal være. Jeg tenker at den enkelte forsker først og fremst har et ansvar for å formidle på sitt eget forskningsfelt, men å legge for sterke føringer for hvordan og til hvem dette skal skje synes jeg er vanskelig, sier hun.

(Les hele intervjuet med Aarli på side 18.)

Ytringsvettregler i academia

Utvalget har laget 10 ytringsvettregler. De skriver at de er ment som en «huskeliste for alle som er opptatt av god ytringskultur.»

1. Bruk ytrings- og informasjonsfriheten din, også utenfor fagfellesskapene.
2. Vær modig, saklig, ærlig og nøye med fakta.
3. Søk sannheten, støtt dem som formidler, og ønsk motstemmer velkommen.
4. Vær en åpen leser og lytter, en rimelig og raus kollega.
5. Tolk meningsmotstanderes argumenter på best mulig måte – for dem.
6. Ta ballen, ikke spilleren. Bruk flere argumenter, færre karakteristikk.
7. Det går an å være vennlig, selv om du er uenig.
8. Feil kan være viktige. Anerkjenn dem, hos deg selv og andre.
9. Vend i tide. Å endre syn er ingen skam, det er en akademisk dyd.
10. Presenter deg med omtanke, du er en ambassadør for academia.

Vil du stå
på stand?

Send en e-post til:
juristdagen@
juristforbundet.no

SPØR MEG,
JEG ER JURIST!

Bli med på Juristdagen – innsats for fellesskapet

Lørdag 17. september 2022 fra klokken 11 til 14 står engasjerte jurister og advokater på stands i mange byer for å svare på juridiske spørsmål.

Følgende byer deltar hittil på Juristdagen 2022:

Alta	Hamar	Molde	Ski	Tromsø
Bergen	Karmøy	Nesbyen	Skien	Trondheim
Bodø	Kolvereid	Orkland	Sogndal	Tønsberg
Fredrikstad	Kristiansand	Oslo	Sortland	Verdal
Gjøvik	Lillestrøm	Sandefjord	Stavanger	

JURIST
FORBUNDET

Juristdagen

Les mer på juristforbundet.no/juristdagen

– Her i Norge står mye på
om folk gidder og tør
å bruke den ytringsfriheten
de faktisk har

Det går sjelden en uke uten av Anine Kierulf er i media, og ofte må hun takke nei for også å få tid til andre ting enn formidling. Gjennom karrieren har ytringsfrihets-eksperten selv fått kjenne på flere av utfordringene som beskrives i NOU-en om nettopp akademisk ytringsfrihet hun nylig leverte.

 Tuva Bønke Grønning

Forespørslene er mange og da vi ringer Anine Kierulf til avtalt tid innrømmer hun at hun kom på avtalen i siste liten.

– Det er den tredje avtalen jeg glemmer i dag, sier hun.

– Jeg kunne bare drevet med formidling. Etterspørselen er større enn jeg kan dekke, jeg videresender det jeg kan, men det er heller ikke så mange jurister i Norge som jobber mye med ytringsfrihetsspørsmål.

Og det snakkes mye om ytringsfrihet: russisk propaganda, koranbrenning og akademisk ytringsfrihet er noen av temaene Kierulf har uttalt seg om i offentligheten de siste ukene.

Utvalget hun nylig ledet, som i våres leverte sin NOU om akademisk ytringsfrihet, peker blant annet på akademikernes mangel på tid til formidling som en utfordring og årsak til at en del unngår å bruke sin akademiske ytringsfrihet.

– Sånn som det er i dag opplever jeg at vi ikke har noen tid til formidling. Den tiden vi bruker på det tar av forskningstiden vår. Og jeg blir ikke hindret i å formidle – jeg blir til og med heiet på, så det er ikke lenger et problem, men det går jo ut over min vitenskapelige produksjon, sier hun.

Mer oppmerksomhet

Kierulf forteller at interessen for ytringsfrihet har fulgt henne helt siden starten av karrieren.

– Jeg ramlet i gryta som liten, kan du si – som studentpraktikant.

Da hun senere var advokatfullmektig hos Schjødt hadde de en prosedyreavdeling som også forvaltet medieporteføljen, den delen av de medieklientene som av og til ble saksøkt for ærekrenkelser eller andre overtredelser av ytringsfriheten, forteller hun.

– Så det var der det startet. Og det var en interessant tid for ytringsfriheten i Norge fordi ytringsfrihetskommisjonen nylig hadde levert sin NOU i 1999, menneskerettsloven var nylig vedtatt og Norge hadde tapt tre saker i Strasbourg om ytringsfrihet.

– Dette var på en tid hvor menneskerettigheter ikke var fullt så mye i vinden som de siste 10-15 årene, men avgjørelsene fra Strasbourg gjorde det tydelig at vi hadde hatt en for lite prinsipiell tilnærming til ytringsfriheten, og spesielt avveiningen mellom ytringsfrihet og andre rettigheter, som personvern, sier hun.

Gjennom årene Kierulf jobbet som advokat samarbeidet hun blant annet en del med presseorganisasjonene, hvor hun opplevde stor interesse for spørsmål knyttet til ytringsfrihet.

– Det har nok gjort at jeg har fortsatt med det. Det har vært der hele karrieren. Jeg tror noe av grunnen til at mediene er så opptatt av ytringsfrihet er at de helt avhengig av den. Det gjør kanskje at jeg som forsker blir uforholdsmessig mye kontaktet, sier Kierulf.

Hun trekker frem at hun det siste tiåret har fått «drahjelp» av karikaturtegninger og provoserende religionskritikk.

– Ytringsfrihetsspørsmål oppstår jo ofte i saker hvor noen bruker ytringsfriheten sin på en måte som andre er veldig uenige i – ikke bare selve innholdet, men også i om det i det hele tatt er lov å ytre seg slik. Da får jeg ofte oppgaven å forklare at

eller hvorfor det er lov. Slike saker som er veldig følelsespreget får ofte mer oppmerksomhet.

Misforståelser og trusler

I NOU-en pekes det på at det innen noen forskningsområder er flere forskere som opplever ubehageligheter etter å ha uttalt seg, og ME-forskning og kjønnsforskning trekkes frem som eksempler. Også innen jussen er det noen temaer som skaper mer debatt enn andre, opplever Kierulf.

– Det kan være felt med sterke næringer eller følelsespregede ting som kjønn, migrasjon og også klimasaken er veldig polarisert. Det er flere felt hvor forskerne har sterke insentiver til å ikke uttale seg, fordi det man formidler av fag, så lett oppfattes politisk. En del opplever at uansett hvilken vitenskapelig motivasjon du har med det du driver med, så bli du tatt til inntekt for en politisk side, sier hun.

For egen del trekker hun frem det å skulle forklare hvorfor koranbrenning er lov som noe som fører til at hun gjennomgående blir mistrodd på egne motiver.

– Noen tenker at jeg egentlig er et moralsk dårlig menneske som heier på ekle provokasjoner av freldelige gudfryktige mennesker. Det er fullstendig usaklig, men hvis jeg ikke hadde trent så mye på å tåle usaklig motstand, hadde nok det vært egnet til å avskrekke meg fra å ytre meg om det.

Kierulf sier det aldri er hyggelig å bli mistrodd på sin faglighet, men har også opplevd mer ubehagelige ting og straffbare trusler.

– Det er ubehagelig. Men når det går så langt at det blir politisaker, har man jo heldigvis et apparat rundt seg, sier hun. Det har vi ikke ellers i academia.

– *Har du noen ganger tenkt at det blir for mye, at dette vil jeg ikke mer?*

– Det har absolutt vært perioder hvor jeg har lurt på om det er verdt det, det må jeg si. Da har det stort sett vært mengden av mistenkeliggjøring eller usaklige personangrep som har blitt veldig stor, sier hun. ►

– Når det har vært skarpere ting, som trusler, har det på et vis vært verre, men da finnes det et sikkerhetsapparat, og da blir det så klart at det å ikke la seg true til taushet på et vis er den ytterste prøven på om du faglig står for det du gjør. Så da blir det ekstra viktig å stå i det, tenker jeg.

Kritiserte fakultetet

Etter en tid ved juridisk fakultet ved UiO uttalte Kierulf i 2017 til avisen Khrono at hun hadde opplevd flere tilfeller av maktmisbruk ved fakultetet.

– Jeg tror aldri jeg har opplevd en så total mangel på raushet og rimelighet som jeg har gjort i akademia – og en stor grad av trynefaktor, sa hun den gang.

Da hun i 2020 vendte tilbake til samme fakultet, etter noen år i Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), opplevde hun å komme tilbake til et fakultet som hadde endret seg mye.

– Det virker som om kulturen for deltakelse i offentligheten og breddeformidling av vitenskapelig innsikt er større, og mer vennlig og åpen. Det er helt avgjørende, tror jeg. Det er alltid krevende å delta i offentligheten. Det blir litt mindre krevende hvis man har støtte på hjemmebane. Ikke nødvendigvis til innholdet, men for at man prøver å bidra til en opplyst offentlighet, sa hun til Khrono i 2020.

– Handlet dine opplevelser fra din første runde på fakultetet om akademisk ytringsfrihet?

– Ja, absolutt. Det er noen av de samme mekanismene som er beskrevet i NOU-en – nemlig at akademikere kan være akademikere verst og ikke er så gode til å bejæe andres formidlingsvirksomhet, sier Kierulf.

Hun tror heller ikke det er særskilt for formidlingen, og opplever at forskere kan være ganske «kjipe» mot hverandre også når det gjelder forskningsartikler og i akademiske diskusjoner.

– Men jeg tror nok forståelsen for at formidling er en viktig del av det akademiske oppdraget har blitt

større ved det juridiske fakultetet. At man sprer kunnskap ut til samfunnet, men også interagerer med samfunnet på måter som gjør at man selv får korrekter og perspektiver inn i forskningsarbeidet og undervisningen tror jeg er viktig.

Selv om Kierulf opplevde at uttalelser i offentligheten kunne føre til debatt og misforståelser rundt egne synspunkter også da hun var stipendiat, opplevde hun primært at det var utfordringer innenfra som den gangen begrenset hennes ønske om å delta i offentligheten.

– Jeg fikk en del velmente råd, som «chose your battles», «det er ikke lurt å stikke seg så mye frem», «bruk heller tiden din på å få avhandlingen i boks i stedet for alt mulig annet». Problemet er når den typen velmente og omsorgsfulle innspill kanskje også har elementer av et ønske om å stilne faglig uenige stemmer, sier hun.

– Må gjøres mindre skummelt

Kierulf peker på at de i arbeidet med NOU-en har kommet frem til at det heldigvis ikke er snakk om sensur i norsk akademia, men at utfordringen er strukturelle og kulturelle forutsetninger som gjør at akademikere ikke velger å bruke ytringsfriheten sin.

– Man har ikke tid, man får ikke de forskningsmidlene man ønsker seg, man kommer ikke opp og frem i akademia, man har vært midlertidig ansatt i mange år og så videre. Og så er det kulturelle forhold som påvirker: akademisk smålighet eller harde offentligheter, men også hets, latterliggjøring og trusler. Litt avhengig av hva man forsker på og uttaler seg om selvfølgelig, men noen opplever det.

Førsteamanuensisens påpeker at også forskere har ulike tålegrenser, og at noen er mer bekymret og opplever det mer ubehagelig enn andre.

– Det andre er at det stort sett er mer behagelig å ikke utsette seg for offentlig motstand. Spørsmålet er hvordan vi kan trene på å gjøre det litt mindre skummelt å bruke

ytringsfriheten sin, og skape en kultur for at dette faktisk er en arbeidsforpliktelse det er viktig å utføre.

Kierulf tror det kan bli mindre ubehagelig hvis man er litt mer mentalt forberedt på hva som skjer og forstår hvordan pressen og de sosiale mediene fungerer.

– Hvis forståelsen av disse fenomenene som gjør at folk vegrer seg blir litt større tror jeg det kan demme opp for noen av utfordringene.

Hun er opptatt av at opplæring er noe av det viktigste for å få flere akademikere til å bruke ytringsfriheten sin.

– Ikke bare opplæring i hvordan formidle godt, men også i hvorfor akademisk ytringsfrihet er så viktig, hva den går ut på og hvordan den kan brukes til samfunnets beste. Det er i grunnen en kunnskap som burde være selvfølgelig allerede fra første studieår, gjennom hele studieløpet og i særdeleshet på ledernivå. Det er ofte lederne som må håndtere de konfliktene som oppstår i forlengelsen av at folk bruker ytringsfriheten sin, sier hun.

Å få kunnskapen om akademisk ytringsfrihet inn tidlig vil også lære studentene at de er viktige bidragsytere til offentligheten med sin kunnskap og sine perspektiver, mener Kierulf.

– Og så skal jo de færreste av studentene fortsette ved universitetene. De skal ut i verden og blant annet være kunnskapsformidlere i jobbene sine, eller selv bestille forskning. Da er det jo et poeng at de vet hva akademisk frihet og akademisk ytringsfrihet er så de ikke legger føringer på forskningsoppdragene, og også heier frem formidling underveis.

Ekstra viktig for jurister

Selv om mandatet for NOU-en trekker frem at det generelt formidles for lite, mener Kierulf det er naturlig at det er variasjon mellom forskere, avhengig av hva de forsker på.

– Betydningen av samfunnsopplysningen kan selvfølgelig variere litt med hvilket felt man er på. Spørsmål

om astrofysikk er ikke like ofte etterspurt som spørsmål om vaksiner, energimarkedet, skattesystemet, trygdeforordninger eller andre ting som påvirker folk i hverdagen er, sier Kierulf.

Hun mener dette er et argument for at et juridisk fakultet bør ha særlig fokus på formidling.

– Men et tilleggsargument, som kanskje er enda viktigere, er at demokratiet og rettstaten bygger på en forutsetning om at folk skal kunne forutberegne sin rettsstilling, hvilke lover og regler som gjelder dem. Det er jo en illusjon når samfunnsreguleringen er blitt så kompleks som den er blitt, men noe regelforståelse er bedre enn ingen, sier hun.

– Og det gjør at formidling om hva reglene går ut på også har en demokratisk funksjon som er veldig viktig. Jurister har både en demokratisk og rettsstatlig forpliktelse til å bidra med vår kunnskap ut i samfunnet.

– *De utfordringene du opplevde ved fakultetet tidligere, er de lignende utfordringer ved andre fakulteter?*

– Det er et empirisk spørsmål jeg ikke kan svare på. Men jeg har fått en god del henvendelser oppgjennom om det folk opplever som ytringsfrihetsproblemer, og det er sjelden jeg tenker «oi, det har jeg ikke hørt før». Det er noen felles trekk, og de tar utgangspunkt i at vi er mennesker og egentlig synes at det er greit at gruppa vår er enig med oss. Straks noen blir veldig uenige innad i gruppen vår, blir det et problem som vi kan håndtere i bedre eller dårligere grad.

Kierulf understreker igjen at hun opplevde å komme tilbake til et fakultet som var vesentlig mer opp tatt av formidling enn tidligere og hvor det skjedde mye bra.

– Det skjer utrolig mye bra formidling på de juridiske fakultetene. Det er alltid rom for mer og flere, men det er all grunn til å glede seg over det som er bra.

Anine Kierulf under fremleggelsen av NOUen om akademisk ytringsfrihet. (Foto: Yngve Vogt / UiO)

Kanselleringskultur

Et mye debattert tema den siste tiden er kanselleringskultur – hva er det, og hvor stort problem er det egentlig?

«Å tegne et pålitelig, forskningsbasert bilde av identitetspolitikken og kanselleringskulturens utbredelse i akademiske institusjoner er vanskelig. Temaet har i beskjeden grad vært forsket på» skriver Kierulf-utvalget i sin NOU.

– Det har nesten blitt umulig å diskutere til slutt. Selv begrepet er blitt veldig politisert, og polariserende, sier Kierulf.

Selv tenker hun på kanselleringskultur som et samlebegrep for virkemidler som har som mål å stenge noen stemmer ute.

– Ikke ved hjelp av argumenter, men ved med maktspråk eller illegitime virkemidler, typisk avskrekking, latterliggjøring, telefoner til arbeidsgiver eller de som finansierer. Altså forsøk på å stoppe stemmer med andre virkemidler enn argumenter, sier hun.

– *Er det et problem innen akademia i Norge også, og hvor stort er det problemet i så fall?*

– Det er ikke så lett å måle, men at det finnes, er klart. Flere av innspillene til utvalget underbygger dette. Men løfter vi blikket litt grann, så er det vel få steder i verden det er bedre kår for den akademiske ytringsfriheten enn i Norge.

Kierulf trekker frem at vi har et sterkt ytringsfrihetsvern, og mener at selv om vi har en litt konsesuspreget kultur som til en viss grad kan virke som en brems på vår bruk av ytringsfriheten, så har vi det relativt sett veldig bra.

– Jeg så noen mente at vi legitimerer det å være så feig at man unnskyldte seg for å ikke bruke ytringsfriheten sin ved å beskrive utfordringene, og det er jeg ikke enig i det hele tatt. Jeg tenker at man absolutt må ta de truslene som finnes på alvor, men at her i Norge står mye på om folk gidder og tør å bruke den ytringsfriheten de faktisk har.

Er begrepet akademisk ytringsfrihet nyttig?

Begrepet «akademisk ytringsfrihet» kan forvanske eller tåkelegge en del viktige spørsmål og forbindelseslinjer.

Av professor dr. juris Terje Einarsen (UiB)

Ytringsfriheten har en formell juridisk side knyttet opp mot Grunnloven § 100 og menneskerettighetene, som til en viss grad rettmessig kan begrenses gjennom lovgivning og skrevne eller uskrevne normer. Den har også en reell side, som gjelder ytringsklima eller ytringskulturen i samfunnet generelt eller på bestemte områder. Et brutalt ytringsklima eller en svak kultur for frie ytringer i visse miljøer kan typisk gjøre det vanskelig å bruke den formelle ytringsfriheten i praksis.

Den formelle ytringsfriheten i Norge er ikke så mye analysert og drøftet i Kierulf-utvalgets rapport (NOU 2022: 2 *Akademisk ytringsfrihet – God ytringskultur må bygges nedenfra*). Oppdraget har vært et annet, nemlig i henhold til mandatet å utrede og vurdere vilkårene for akademisk ytringsfrihet i Norge og gi anbefalinger om å styrke den reelle akademiske ytringsfriheten gjennom god ytringskultur.

Begrepet akademisk ytringsfrihet gjennomsyrrer hele utredningen. Det er derfor overraskende at dette begrepet slett ikke har vært et etablert norsk begrep. Google-søk gir så å si ingen treff før mandatet og utvalgets arbeid. Det finnes heller ikke i de rapportene som utvalget viser til, for eksempel Vidar

Strømmes Rapport 2020:14 (Institutt for samfunnsforskning), *Ytringsfrihet i Akademia*. Her brukes begrepene ytringsfrihet og akademisk frihet. Et av de ytterst få trefene var i overskriften til et vedlegg inntatt i NOU 2006: 19 *Akademisk frihet* (Vedlegg 1), skrevet av professor dr. juris Johan Giertsen (UiB). Men det Giertsen drøfter i sin fremstilling er tradisjonelle juridiske

spørsmål i skjæringspunktet mellom Grunnloven § 100 og mulige begrensninger i akademikerens formelle ytringsfrihet, av hensyn til verdier som sannhet og saklighet når akademikere uttaler seg i offentligheten eller i en lærerrolle.

En mulig teori er at begrepet akademisk ytringsfrihet i det nevnte vedlegget, altså nær sagt i «forrige NOU», kan ha inspirert forfatterne

av mandatet i departementet – men nå brukt med et noe annet siktemål.

Heller ikke i andre land eller internasjonalt ser begrepet akademisk yringsfrihet ut til å finnes, for eksempel på engelsk. Det man derimot finner er begrepene yringsfrihet og akademisk frihet som to selvstendige begreper.

Det finnes selvfølgelig drøftelser av akademikers yringsfrihet, også i nasjonal og internasjonal rettspraksis. Å tale om akademikers yringsfrihet er begrepsmessig og tankemessig uproblematisk, på samme måte som når det gjelder andre grupper som gjennom sitt arbeid kan ha særlig kunnskap om viktige forhold i samfunnet, for eksempel kan det gjelde:

- forvaltningstjenestemenns yringsfrihet
- helsepersonells yringsfrihet
- stortingsrepresentanters yringsfrihet
- dommeres yringsfrihet
- journalisters yringsfrihet

Her kan det rettslig sett være spørsmål både om det gjelder særskilte yringsprivilegier eller særskilte begrensninger i yringsfriheten i det offentlige rom på grunn av virksomhetens karakter, for eksempel hvor det kan være behov for taushet eller krav om moderasjon mht hva og hvordan personer uttaler seg offentlig. Dette kan være begrensninger fastsatt i lov, i arbeids-

kontrakter eller begrensninger som befinner seg i en gråsoner av påberopt lojalitet til arbeidsgiver eller *eksterne kontraktspartnere*.

Det som er spesielt for akademikere som driver forskning og forskningsbasert undervisning er at de har *akademisk frihet*, som både dekker *forskningsfrihet*, og *formidlingsfrihet* i relasjon til fagmiljøene, studenter og den brede offentligheten. *Akademisk frihet* og *yringsfrihet* har innhold som kan beskrives som et bilde av to sirkler som *delvis overlapper hverandre*.

Trenger vi så et eget begrep for det som overlapper eller for noe av det som overlapper, og er i så fall *akademisk yringsfrihet* den beste karakteristikken? Kan dette begrepet forvirre mer enn det oppklarer? Retter det oppmerksomheten mot eller bort fra de viktigste spørsmålene?

Utvalget vil ikke definere begrepet akademisk yringsfrihet, men fremhever at akademisk yringsfrihet er et *tredje fenomen*, ved siden av akademisk frihet og yringsfrihet, se særlig NOU 2022: 2, s. 20–24. Utvalget forklarer begrepet funksjonelt: det handler om friheten til å *formidle egen og andres forskning pluss egen erfaringsbasert akademisk kunnskap* i relasjon til forskjellige samfunnsspørsmål i vid forstand. Det trekkes her en grense mot akademikers yringer som er vernet av *den alminnelige yringsfriheten* hva gjelder forhold akademikeren uttrykker seg om offentlig, men som

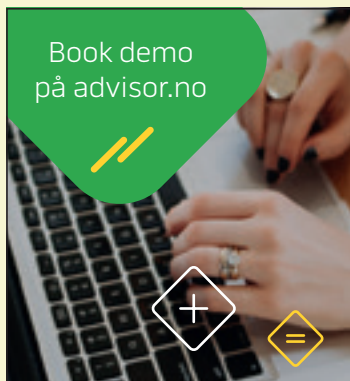
verken er forskningsbasert eller basert på egne akademiske erfaringer, og *som altså ikke er omfattet av det utvalget kaller akademisk yringsfrihet*.

Når man kobler sammen to verdiladede størrelser som akademisk frihet og yringsfrihet skapes muligens et kraftfullt begrep. En slik begrepskonstruksjon blir likevel uhensiktsmessig hvis vi kunne klart oss like godt eller bedre uten. Min påstand er at konstruksjonen kan skygge for eller til og med innskrenke og vanskeliggjøre begrepet akademisk frihet, kanskje også yringsfrihet.

Som utvalget peker på, har akademisk frihet både en institusjonell komponent og en side mot den enkelte akademiker. *Akademikere* i denne sammenheng er personer som selv driver forskning og forskningsbasert undervisning.

Utvalget avgrenser mot *institusjoners akademiske frihet*, altså typisk universiteters frihet fra å bli politisk eller forvaltningsmessig styrt på en måte som i neste omgang griper inn i akademikernes individuelle frihet. Institusjoners akademiske frihet er viktig, men har etter min mening ingen egenverdi utover at den skal verne om akademikernes frihet. Denne friheten kan som nevnt deles inn i *forskningsfrihet* og *formidlingsfrihet*, to størrelser som henger nøye sammen.

Forskningsfrihet gjelder frihet til å velge forskningsemne, rett til å ►

Book demo
på advisord.no

Få morgendagens løsning i dag

t: 33 48 43 00 • salg@advisord.no • advisord.no

Advisor247 Advokat
håndterer hele klientreisen.

Bransjens ledende fagsystem for lønnsom, effektiv og systematisk kjernedrift.

advisord

Foto: iStock / vm

benytte og utvikle faglig relevant forskningsmetode, og frihet til å komme til de resultater som følger av seriøs forskning uansett hvor populære eller upopulære resultatene er i forskermiljøet, hos myndighetene eller blant folk flest. *Formidlingsfrihet* er friheten og retten til å formidle forskningsresultatene til fagmiljøene gjennom de kanaler forskeren finner hensiktsmessig, til studenter slik forskeren finner hensiktsmessig og til offentligheten slik forskeren finner hensiktsmessig, alt innenfor faglige rammer for saklighet og etterrettelighet. Det er ofte naturlig og kan være nyttig for samfunnsdebatten at akademikerne også kommer med egne synspunkter basert på et kunnskapsgrunnlag. Her vil det være en flytende overgang av ytringer som dekkes *både av ytringsfriheten og akademisk formidlingsfrihet* og ytringer som kanskje strengt tatt faller utenfor formidlingsfriheten, men som uansett er dekket av ytringsfriheten.

Det utvalget setter søkelys på, og kaller akademisk ytringsfrihet er egentlig kun *den akademiske formidlingsfriheten i den brede offentligheten*. Dermed skjærer utvalget ut et stykke av den akademiske friheten og gir den en særlig plass, samtidig som noen andre viktige elementer i den individuelle akademiske friheten og andre viktige spørsmål kommer i skyggen.

Man kan for eksempel spørre om ikke rapporten overspiller en form for plikt til kontinuerlig å for-

midle i offentligheten. Det er ikke all forskning eller alle tema som på et gitt tidspunkt egner seg for slik formidling. Det er heller ikke sikkert at en yngre forsker har den formidlingskompetansen som skal til. Dessuten må akademikerne ha stor frihet til å prioritere sin tid og fordeling av den mellom forskjellige aktiviteter. Det betyr ikke at formidlingsfriheten og bruk av den i offentligheten ikke er viktig. Men alle kan ikke gjøre alt til enhver tid; seriøs forskning og forskningsbasert undervisning er tidkrevende, det samme kan gjelde administrative oppgaver.

Utvalgets rapport underspiller forbindelsen mellom forskningsfrihet og formidlingsfrihet. Forskningsfriheten er under press. Det gjelder særlig valg av forskningstema, hvor politisk og byråkratisk initierte forskningstema er blitt stadig mer dominerende i Norge.

Et annet viktig spørsmål som utvalget berører, men som kanskje ikke besvares klart nok, er formidlingsfrihet kontra institusjoners omdømmebygging. Her bør svaret være at arbeidsgiversiden, ledere og de som har mest makt i et forskningsmiljø, bør holde seg på minst en armlengdes avstand og ikke kritisere enkeltforskere som benytter sin formidlingsfrihet – for å gjøre nettopp det. Kritikkk bør forbeholdes de kunnskapsmessige premisser og synspunkter i den forlengelsen, og ikke være basert på hva som

oppfattes som illojalt, upassende eller skadelig for omdømmet så lenge ytringene er saklige og etterrettelige. Akademikernes primære lojalitet må alltid være knyttet til forskningsbasert kunnskap, erfaring og sannhetssøken. På det grunnlaget må enhver akademiker imidlertid tåle å bli kritisert av sine kolleger i offentligheten.

Et tredje spørsmål som også er nokså kort behandlet i utvalgets rapport, er internasjonalt forsknings-samarbeid. Hvor mye skal man kreve av akademisk frihet og ytringsfrihet for de utenlandske forskere det er aktuelt å samarbeide med? Dette er et veldig viktig spørsmål i våre dager. Etter min mening bør norske akademikere og institusjoner stille mye klarere og strengere krav her. Ellers risikerer vi å legitimere undertrykkelse av fri forskning og upopulære forskningsresultater, eller politisk styrt og vridd forskningsformidling i de utenlandske forskernes hjemland.

Min konklusjon er at vi klarer oss bedre uten begrepet «akademisk ytringsfrihet». Det tilfører ikke noe og kan tvert imot forvanske eller tåkelegge en del viktige spørsmål og forbindelseslinjer.

Innlegg på offentlig innspillsmøte om akademisk ytringsfrihet i mai i år arrangert av universitetsledelsen på UiB. Innlegget ble først publisert i Khrono.

Foto: istock.com/Yuri_Arcurs

Foreslå kandidater til Tillitsvalgtprisen 2022

Hver dag, året rundt står Juristforbundets tillitsvalgte på for medlemmenes interesser og rettigheter på arbeidsplassen. Denne innsatsen ønsker vi å hedre med å kåre årets tillitsvalgt.

Kriterier: Årets tillitsvalgt er en tillitsvalgt som i inneværende år har fylt rollen på en særlig god måte og som Juristforbundet håper å ha med seg på laget også fremover. Kriterier for valg av årets tillitsvalgt er:

- Fremstår som en tydelig representant og en ressurs for sine medlemmer ved å ivareta medlemmenes interesser og rettigheter
- Har gjort et arbeid av særlig betydning for Juristforbundet
- Viser profesjonalitet, dyktighet og initiativ i rollen som tillitsvalgt.
- Evner å skape gode relasjoner til sine medlemmer, ledelsen og øvrige parter på arbeidsplassen.
- Er en god ambassadør for juristenes kompetanse og anseelse, og fremmer den juridiske profesjonen.

Har du en tillitsvalgt du ønsker å nominere?
Send inn ditt forslag til tillitsvalgt@juristforbundet.no.
Frist for å sende inn kandidater er 15. oktober.

Prisen består av et reisegavekort på kr 10 000, gratis kursavgift på JUS-kurs i hele 2023, samt innrammet karikaturtegning av prisvinneren.

Vinneren presenteres under
Juristkongress 25. november.

Mer informasjon på www.juristforbundet.no. Frist for nominering er **15. oktober 2022**

JURIST
FORBUNDET

Kartlegger ytringsfriheten i Norge

Tre av sytten medlemmer i ytringsfrihetskommisjonen er jurister. Ragna Aarli, professor og prodekan for forskning ved juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen, opplever det som meningsfylt å bidra med det hun kaller juridisk allmennkunnskap i kommisjonsarbeidet.

De to andre med jusutdannelse i kommisjonen er Adele Mestad (direktør i NIM), og journalist Eirin Eikefjord.

– Vi har også med en jusstudent, og det blir veldig tydelig at en del vi lærer på jusstudiet, og som mange jurister tar som en selvfølge, er veldig nyttig kunnskap. Bare dette med å lese offentlige dokumenter og hvordan de skal bygges opp, sier hun.

Kommisjonen ble oppnevnt i 2020 og ledes av Kjersti Løken Stavrum. Mandatet er blant annet å kartlegge digitaliseringens påvirkning på ytringsfriheten, ettersom det har skjedd en voldsom utvikling siden forrige ytringsfrihetskommisjon leverte sin rapport i 1999.

– Det er hele tiden viktig å kartlegge. Den forrige kommisjonen lagde en verdiplattform som vi i dag opplever å være veldig preget av en fordigital tid. Den digitale utviklingen har gjort at toleranse og mangfold er hensyn som er viktige å ta opp og diskutere når vi snakker om ytringsfrihet. Når rammevilkårene er så forandret – når blir ytringsfriheten krenkende og hvor mye må man tåle? spør Aarli.

Hun mener digitaliseringer har laget helt nye premisser for hvilke rammer man kan sette for ytringsfrihet.

– Nasjonalstaten er nesten ikke lenger en parameter, men en ramme for insentiver for ytringsfrihet. Et viktig spørsmål er hvordan vi kan tilrettelegger for gode vilkår og bred deltakelse i debatten. Hvem deltar i dag og hvilket behov har vi for at folk flest skal bruke offentligheter?

Aarli peker på at omfanget av informasjon i dag er stort, og at mange ytrer seg om mye.

– At sosiale medier gir en tilvekst i offentlige ytringer, det er det ingen tvil om. Det har også en kostnadsside at man blir eksponert på en annen måte enn man ble før. På individnivå er det nok mange som har negative erfaringer med den nye for-

men for ytringsfrihet og kan vegre seg for å delta. Men på samfunnsnivå til jeg si at sosiale medier først og fremst har positive sider, sier hun.

– Det har vært en utrolig spennende kartleggingsprosess. Virkeligheten er en helt annet i dag enn for over 20 år siden, sier Aarli.

– Viktig med jurister

Kommisjonen er inne i sin siste fase av arbeidet, og sender rapporten i trykken i juli. Resultatene presenteres under Arendalsuka i midten av august.

Selv om kommisjonen ikke er en lovkommisjon, men skal vurdere ytringsfrihetens stilling, opplever Aarli at juristene i gruppa har hatt mye å bidra med.

– Idet man skal begynne å se på tiltak er det fint å ha jurister med legalitetsprinsipper i ryggraden. Hvis man bare oppholder seg sammen med jurister tenker man kanskje ikke over at jurister får et usedvanlig reflektert og nyansert syn på lovgivning som styringsverktøy gjennom utdannelsen. Jeg ser at når det snakkes om behovet for ny lovgivning og hva som skal være straffbart, så har vi ofte en annen innfallsvinkel enn de andre medlemmene i kommisjonen.

Aarli forteller at kommisjonen blant annet har sett nærmere på straffelovens paragraf 185 om hatefulle ytringer.

– Uten at vi har hatt noen ambisjon om å endre meningsinnholdet, men nettopp fordi bestemmelsen har vært kritisert for å være vanskelig å forstå for folk flest og fordi den har blitt stadig mer brukt, sier hun.

– Bestemmelsen er vanskelig å forstå, og det har utviklet seg retningslinjer i praksis som ikke fremgår av ordlyden. Terskelen for straff er høyere enn man skulle tro når man leser lovteksten. I diskusjonene om hva som kan gjøres med dette, har juridisk kompetanse om hvordan lover tolkes vært både nyttig og nødvendig.

Ytringsfrihet i arbeidslivet

Utvalget har også sett nærmere på ytringsfrihet i arbeidslivet, etter mange innspill om dette i startfasen av arbeidet.

– Her er det tydelig at folk opplever utfordringer. Mange opplever at det er vanskeligere å ytre seg som arbeidstaker enn tidligere og er derfor mer tilbakeholdne. Det gjelder særlig offentlig ansatte. Noe av grunnen kan også her være spredningsmuligheten av sakene, tror jusprofessoren.

Her mener hun også juristene i kommisjonen har hatt en nyttig rolle, som kjenner regelverket om offentlighet, merinnsyn og taushetsplikt.

– Hvis man ser disse regelverkene i sammenheng kan de kanskje i seg selv si noe om hvorfor offentlig ansatte er blitt mer tilbakeholdne enn før, sier hun, og fortsetter:

Kjersti Løken Stavrum leder ytrings-
frihetskommisjonen. Her fra da
kommisjonen ble presentert på
Litteraturhuset i Oslo. (Foto: Håkon
Mosvold Larsen / NTB)

– Faren med å bryte reglene og vise for lite offentlighet er i praksis lik null, mens konsekvensene ved å bryte med taushetsplikten eller GDPR kan være store. Jeg har sett det som en viktig oppgave for juristene å forklare at det er en regelsystematikk som kan gjøre ytringsfriheten mer begrenset enn reguleringene i utgangspunktet tar sikte på.

Den nye oppmerksomheten om personvern er også et resultat av utvidelsene i ytringsfriheten digitaliseringen bringer med seg.

– Et styrket personvern, strengere krav til samtykke og behovet for å anonymisere offentlige dokumenter som skal publiseres på nett, er ting som griper inn i friheten til å ytre seg. Nå er vi en ytringsfrihetskommisjon, og det er en personvern-kommisjon som jobber parallelt med oss, men de to områdene påvirker helt klart hverandre, sier Aarli.

Ønsker ikke tellekanter

I våres leverte utvalget ledet av Anine Kierulf sin NOU om akademisk ytringsfrihet. (*Les intervju med Kierulf på side 10*). Aarli forteller at hun naturligvis leste rapporten med stor interesse og er imponert over arbeidet utvalget har gjort på under et år.

– Den kartlegger en del av de samme tingene som vi gjør og viser hva den digitale utviklingen har gjort for ytringsfriheten i akademien. Den viser også at med en gang man kikker på et mer begrenset felt ser man lettere hva digitaliseringen gjør og hvordan den endrer samhandlingen mellom oss mennesker. Rollene som undervisere, studenter og kollegaer kan ikke sammenliknes med tilsvarende roller i en førdigital tid, sier hun.

NOU-en mener også det formidles for lite og foreslår blant annet innføring av en indikator for formidling.

Som akademiker selv, kjenner Aarli seg igjen i flere av årsakene til at det ikke formidles mer, spesielt dette med manglende tid. Hun er likevel bekymret for at rapporten fokuserer for mye på å få formidling i et tellekantsystem.

– Jeg mener rapporten er et godt utgangspunkt for diskusjoner om hvordan vi vil at ytringsklimaet i akademien skal være. Jeg tenker at den enkelte forsker først og fremst har et ansvar for å formidle på sitt eget forskningsfelt, men å legge for sterke føringer for hvordan og til hvem dette skal skje synes jeg er vanskelig, sier hun.

– Jeg er redd det skal bli enda en ting som kommer på blokka under medarbeidersamtalene – hvor mye har du formidlet til allmennheten i år da?

Aarli mener at også undervisning og kunnskapsdeling mellom kollegaer er viktige former for formidling.

– Jeg er enig i at en av de største utfordringene handler om tid. Jeg er utrolig imponert over flinke folk som for eksempel Anine Kierulf og Sofie Høgestøl som finner tid og som formidler på en så fantastisk måte. Mye handler nok også om personlige egenskaper, tror hun.

Professoren er opptatt av at jurister har et samfunnsansvar for formidling og verdifull kunnskap i offentlige debatter.

– Jeg skulle gjerne sett flere jurister i den offentlige debatten. Jeg tror mange undervurderer verdien av sin egen juridiske allmennkunnskap. Den kan brukes til så mye. Jeg er bare litt bekymret for tellekanter når det kommer til formidling, avslutter hun.

Undersøkelse om ytringsfrihet

Forskere er ekstra forsiktige når temaet er politisk kontroversielt

– For noen er frykten for negative konsekvenser grunn nok til å trekke seg tilbake, for andre er det konkrete negative erfaringer som ligger til grunn, både knyttet til hets utenfra og intern fordømmelse og ekskludering, påpekes det i forskningsprosjekt som er samlet i bokform.

 Ole-Martin Gangnes

Denne våren kom boken «Ytringsfrihet i en ny offentlighet», et produkt av flere års utforskning av status for ytringsfriheten i Norge og som har en rekke vitenskapelige bidragsyttere. Et av temaene som tas opp er forskeres deltakelse i offentlig debatt. Det pekes på at blant annet polarisert debatt kan føre til at forskere trekker seg tilbake, og at viktige temaer og perspektiver dermed ikke finner veien til offentligheten.

Marte Mangset, Arnfinn H. Midtbøen, Kjersti Thorbjørnsrud og Dag Wollebæk har undersøkt hva som fremmer eller hemmer forskeres deltakelse i offentligheten og hvilke erfaringer forskere som arbeider med politisk betente problemstillinger har med deltakelse i det offentlige ordskiftet.

De har blant annet dybdeintervjuer forskere som jobber med klima- og miljøforskning, kjønns- og likestillingsforskning og innvandrings- og integreringsforskning – emner som er

Foto: Universitetsforlaget

gjenstand for stor debatt og som representerer politiske skillelinjer i befolkningen. De lener seg også på en spørreundersøkelse blant vitenskapelig ansatte. Analysene viser at det finnes en flere hindre for forskeres offentlige deltakelse.

«Nær halvparten av forskerne i surveyutvalget forteller at de har begrenset seg i formidlingen av egen forskning. Dette er spesielt utbredt blant samfunnsvitenskapelige forskere og gjelder i særlig grad dem som jobber med innvandringsrelaterte spørsmål, kjønn og likestilling», heter det.

Fagfellers fordømmelse

Det er ulike grunner til at forskere begrenser seg: Det kan dreie seg om at formidling tar tid og gir liten uttelling i det akademiske systemet, skepsis til mediedynamikk og polarisert debatt, frykt for hets og sjikane, eller en opplevelse av personangrep

fra kolleger og manglende støtte fra arbeidsgiver.

«Intervjuene våre tyder på at forskere er ekstra forsiktige når temaet er politisk kontroversielt og dreier seg om sårbare minoritetsgrupper», skriver forfatterne.

Temaer som er politisk kontroversielle kan også føre til frykt for fagfellers fordømmelse som hets og sjikane fra aktører utenfor akademia.

«Dette er temaer der mange av forskerne vi har intervjuet, trår svært forsiktig eller helt lar være å uttale seg om i offentligheten. For noen er frykten for negative konsekvenser grunn nok til å trekke seg tilbake, for andre er det konkrete negative erfaringer som ligger til grunn, både knyttet til hets utenfra og intern fordømmelse og ekskludering», skriver forskerne.

Flere er også bekymret for å «bli tatt til inntekt for politiske grupper og bevegelser man ikke ønsker å styrke». Andre forskere forteller om erfaringer av å bli plassert «på feil side», der beskyldninger om kynisme og manglende moralsk integritet kan bli resultatet.

Men det legges også vekt på å ikke tegne et for mørkt og dystert bilde: Over halvparten av forskerne i surveyundersøkelsen svarte at de ikke har latt seg begrense i sin formidling.

Funnene fortjener likevel økt oppmerksomhet når man snakker om ytringsfrihet i akademia, skriver forfatterne.

«Selv om forskerne i våre undersøkelser, de som jobber med kontroversielle felt og opplever mye kritikk, sjelden trekker seg helt tilbake fra offentligheten, velger en

Marte Mangset (Foto: Institutt for samfunnsforskning)

Kjersti Thorbjørnsrud (Foto: Institutt for samfunnsforskning)

Arnfinn Midtbøen (Foto: UiO)

Dag Wollebæk (Foto: Institutt for samfunnsforskning)

Johannes Due Enstad (Foto: Institutt for samfunnsforskning)

del altså å unngå visse temaer. Dette kan føre til at noen samfunnsområder blir underbelyst i offentligheten, noe som igjen kan ha betydning for informasjonsfriheten og dermed for den brede demokratiske samtalen».

Tabu

Et annet forskningsprosjekt i boka, som presenteres av Johannes Due Enstad og Kjersti Thorbjørnsrud, handler om politisk meningsmangfold og ytringsfrihet i akademien.

De spør om det er temaer som er det et tabu for forskere å snakke om eller forske på – og dersom det er slik, i hvilken grad de er knyttet til forskeres politiske og ideologiske orientering.

Undersøkelser viser at forskere i Norge, og særlig samfunnsvitere og humanister, befinner seg et godt stykke til venstre for befolkningen generelt i sine politiske sympatier og grunnverdier – noe som også gjenspeiler forholdene i forskningsmessig toneangivende land som USA og Storbritannia, ifølge forfatterne.

«En rekke studier har pekt på at ideologisk homogenitet blant samfunnsforskere kan ha negative konsekvenser ved at politiske sympatier begrenser hvilke spørsmål forskere stiller, hvordan data tolkes, hvordan funn rammes inn, hva som siteres og

kanoniseres, og hva som forbigås i stillhet. Hovedpoenget her er at tendensen til bekreftelse og faren for ikke-erkjente blindsoner og gruppetenkning øker når forskerfellesskapet deler den samme grunnleggende ideologiske og politiske orienteringen», skriver de.

Undersøkelser viser at forskere, på tvers av fag og institusjoner, stemte på partiene Rødt, SV og MDG i langt høyere grad enn befolkningen generelt.

Uønsket funn

En rekke av forskernes informanter opplever at politisk homogenitet filterer ut potensielt viktige forskningsspørsmål som ikke harmonerer med rådende verdier. En annen effekt av politisk homogenitet, som flere informanter trekker fram, er at noen typer funn oppfattes som uønsket.

«Flere av forskerne vi har intervjuet, peker på både vitenskapelige og sosiale konsekvenser av politisk homogenitet. Vitenskapelig handler det om alle spørsmålene som ikke blir stilt og utforsket fordi de ikke registreres som relevante eller verdt å forfølge på forskerfellesskapets moralske radar; sosialt handler det om risikoen for å bli utstøtt av fellesskapet dersom man gir uttrykk for oppfatninger som går på tvers av rådende ideologiske normer».

Forskere forfatteren har snakket

med, peker på felt der det er risikabelt å uttale seg. For mange handler det om frykten for reaksjoner i den offentlige debatten mens for andre handler det like mye eller mer om reaksjoner fra deler av fagmiljøet, der noen opplever at det man gjør som forsker, kobles til ens moral og personlige egenskaper.

En forsker forteller om, å etter å ha publisert en kronikk, bli møtt med taushet blant kollegene, og kronikken ble fjernet fra arbeidsplassens oppslagstavle, som ble brukt til å synliggjøre forskernes mediebidrag. En annen takket nei til et avisintervju av frykt for negative reaksjoner fra et fagmiljø der vedkommende opplevde at man var i ferd med å bli «svartelistet» av ideologiske årsaker. Frykten var at et slikt intervju kunne bidra til at en ny bok ikke ville havne på pensumlistene.

Forfatterne peker på at ideologisk slagside også er et spørsmål om tillit.

– Hvis hele forskningsfelt over tid blir preget av politisk homogenitet, vil dette kunne redusere tilliten hos den delen av publikum som ikke deler feltets ideologiske verdiorientering. I verste fall risikerer man å ende opp i det psykologen Philip Tetlock kalte «scientific hell», hvor man som forsker mister muligheten til å gjøre krav på ekspertise hos andre enn dem som allerede utgjør ens egen menighet, skriver de.

Juristen inviterte de to twitterhøvdingene Hans Vang og Kim Heger (t.h.) til et intervju knyttet til temaet «ytringsfrihet i juridiske miljøer, og blant jurister». Det ble et møte preget av humor og satire, noe også twittermeldingene mellom de to bærer et klart preg av.

Jurister og Twitter-rivaler med satire som «våpen»

Kan en tingrettsdommer og en politiadvokat bruke Twitter som yringsfrihetsarena?

Svaret er et rungende JA fra Kim Heger og Hans Vang. Men med klare forbehold. Satirisk humor med samfunnskritisk brodd er ok. Tvitring fra saker de jobber med som jurister. Det er fy.

Tore Letvik

Juristen arrangerer et møte, halvt fysisk, halvt digitalt, mellom de to. Kim Heger, tingrettsdommer i Oslo, blir med oss fra Oslo tinghus og bort i redaksjonen – hvor Hans Vang venter digitalt – hengende på en stor tv-skjerm på veggen, som møtedeltaker via Teams.

– Der er du ja, sier Kim Heger til sin «medskyldige» twitter-debattant, Hans Vang, som til daglig jobber som politiadvokat i Trondheim. De to sprer stor humor, men også kunnskap, på Twitter, til glede for sin samlede følgerskare som sakte siger mot 50.000. At de to juristene stadig ser sitt snitt til å gi hverandre et aldri så lite twitter-spark på leggen, forstår vi straks da vi spør hvem av dem som har flest følgere.

– Ja, det er vel deg det Kim, låter det lavmælt fra Trondheim, da Vang viser til at Heger har rundet 24.000 følgere.

– Selv har jeg rundet 22.000, sier Vang, som har valgt klengenavnet «Verdens Vang +».

– Ja han er ubehagelig nærme, og nærmest puster meg i nakken, flirer Heger.

Tre til fire fellestrekk

Kim Heger og Hans Vang har minst tre ting felles. De er jurister. Begge har vært gjester i Anine Kierulfs populære juss-podkast «Takk og lov», og begge har i mange år vært ivrige tvit-rere, med særlig vekt på tweets, eller

twittermeldinger, som består av humørfyllt, og ikke sjeldent frydefull harselas med den andre. Skal vi henge på et fjerde fellestrekk, så er det at de stadig forsøker å gi sine mange tusen twitter-følgere samfunnsaktuelle meldinger, med morsomme, men også tankevekkende undertoner.

Bakgrunnen for at vi samlet de to engasjerte twitter-brukerne til dette møtet, er nettopp i anledning denne utgaven av Juristen, hvor temaet er yringsfrihet blant jurister og i juridiske miljøer. Selv om Twitter ikke er Heger og Vangs hovedkanal for ytringer blant jurister så skjer det fra tid til at de lirer av seg satiriske kommentarer om jurister, og om ting jurister har seg fore. For dem. Hos begge ligger overveisen av hvor grensene går for hva som er ok å tvitre om, høyt i bevisstheten. Heger kan fortelle at han veier sine ord mange ganger før de legges ut, rett og slett på grunn av stillingen som dommer.

– Jeg føler at jeg må være veldig forsiktig, og nok også mer forsiktig enn om jeg for eksempel hadde jobbet som advokat. Før jeg trykker på send-knappen tenker jeg nøye over hva som er riktig å si, og er helt klar på at jeg ikke må kommentere saker, verken saker jeg jobber med, eller andre saker jeg får kunnskap om i jobben som dommer.

– I tillegg må jeg i mine vurderinger ta høyde for saker som kan havne i domstolen på et senere tidspunkt, sier Heger til Juristen.

Han forteller at han fra tid til annen forsøker å spre litt kunnskap om juridiske begreper, men at begrensningen på antall ord per tweet, ikke gjør det helt enkelt.

– Av det jeg har prøvd å forklare litt om er betydningen og omfanget av terrorparagrafen, og hva som ligger i begrepet forsett, sier Heger.

I fysiske sosiale sammenkomster er det ikke sjeldent at andre, av nysgjerrighetsårsaker, ønsker å få vite detaljer fra saker han jobber med, eller har jobbet med, som dommer.

– Da er min tilbakemelding at jeg ikke snakker om konkrete saker. Og

generelt sett er det den eneste begrensningen jeg føler at jeg har, rent yringsfrihetsmessig, noe som følger naturlig av jobben. Ut over det, legger jeg ikke spesielle bånd på meg i min sosiale omgang med andre, være seg jurister eller ikke, og føler jeg snakker ganske fritt om andre temaer.

Plass til flere dommere

For få tiår tilbake i tid var dommere ytterst sjeldent å se som deltakere i den offentlige samfunnsdebatt. Å ytre seg offentlig, utover hva de skrev i domsslutninger og kjennelser, var nærmest utenkelig for en dommer. Noe som kan ha bidratt til å gi dommere fikk en «status» som en opphøyet autoritet ut over det de hadde i embetssammenheng.

Heger har et håp om at hans bruk av Twitter kan bidra til å bryte myten om dommere som opphøyd og autoritære.

– Ved å bidra på samtaleplattformer kan yrkesgrupper som dommere, og leger være med på å vise at de ikke er så pompøse og tilbaketrukkne som de har vært oppfattet historisk. Nå er de tross alt vanlige folks tur, sier Heger, som er en av svært få dommere som er aktive på twitter.

– Dommerfullmektiger er det derimot flere av. Og selv om jeg ikke ønsker å gi råd til andre dommere, så kan jeg vel si at det er plass til flere av oss på twitter, sier Heger med et glimt i øyet. Han forteller at flere dommere i Sverige er på Twitter, og at han følger dem, og dommere i engelsk og amerikansk høyesterett.

Ulike valg

Heger valgte å skrive på sin twitter-profil at han jobber som dommer i Oslo tingrett. Vang har valgt å ikke ha sin jobbtittel i sin profil.

– Jeg hadde først jobbtittelen i profilen, men fjernet den da jeg forstå at tvitringen min ikke har noe med jobben å gjøre, sier Vang.

Han forstår likevel at Heger velger annerledes, som dommer.

– For meg var det naturlig å la leserne få kjennskap til min yrkestittel, og siden har det forblitt stående ved siden av mitt twitter-navn, sier Heger, som begynte å tvitre i juli 2011, som @kiheger.

Hans Vang begynte å tvitre i juli 2009, som @Hans_Vang, og var således tre år tidligere ute enn Heger.

Og nettopp det å være først, eventuelt størst eller på alle mulige måter være i ledelsen, bringer mye rivaliserende, og barnlig glede og energi til twittermeldingene mellom de to juristene. Dette kom ikke minst til uttrykk etter at både Vang og Heger i denne rekkefølgen hadde vært gjester i podkasten «Takk & lov». Podkasten kommer ut jevnlig og tar for seg seg dagsaktuelle og mer varig aktuelle problemstillinger fra jussens verden, ledet av Anine Kierulf fra NIM og UiO. Takk & lov lages av Juridika og Juristenes Utdanningssenter.

I en spesialepisode av podkasten i september 2020 fortalte Hans Vang til Anine Kierulf litt om hva en politiadvokat og aktor egentlig gjør, og hvordan arbeidet går for seg. I en omtale av episoden skrev juridika. no følgende:

«En jul fikk politiadvokat Hans Vang både eggelikør og håndlaget sjokolade i gave av en person med en «usunn interesse» for ham og hans rolle. Klokkelig nok fikk Vang «gaven»

sporentstreks destruert, for etter nyttår troppet den generøse gave-donoren opp igjen på politihuset og spurte:»– Hans Vang? Lever han?»

Dette er en av de villeste historiene som er fortalt i «Har du hørt?, et innslag i den populære juss-podkasten «Takk og Lov» (...), skrev Juridika.no.

Så langt i omtalen var alt vel for Kim Heger. Men det hele snudde da Juridika i sin omtale gikk over til å karakterisere Hans Vang som «twitter-høvding», og «twitter-konge».

– Det var helt vilt. Hans Vang er verken twitter-høvding eller twitter-konge, utbryter Heger i møtet hos Juristen, med et skråblikk opp på Vang som gliser bredt fra tv-en på veggen.

– Ja, det var stas det. Selv om jeg ikke tror at jeg kommer til å ta deg igjen når det gjelder antall følgere, så er det jo slett ikke umulig Kim. Og jeg vil si det så sterkt at den dagen jeg passerer deg, så kommer jeg til å feire ved å slutte med twitter, sier Vang.

– Ja, men det ville jo være en tragedie og for utrolig til å være sant, men et solid plaster på såret i så fall, kvitterer Heger.

Og slik holder de på. Vennskapelig, rivaliserende, ironiserende og satiriske. Til stor fornøyelse fra sine følgere. Vang klart ledende på antall

selv-skrevne twittermeldinger som har kommet opp i svimlende over 57.000 i det Juristen går i trykken. Heger ligger langt etter med «bare» 20.000 tweets, men er raskt ute med å påpeke at det er en ikke ubetydelig forskjell på kvantitet og kvalitet.

Livet som politiadvokat

I de nevnte podcast-episodene delte de to sine erfaringer fra sitt yrkesliv. For Vang var temaet rett og slett livet som politiadvokat.

– Man kan ikke være politiadvokat og være forberedt på alt som skjer. Man må snarere være forberedt på at det alltid skjer noe uforberedt, og ta raske og gode avgjørelser, sier Vang i episoden. Der forteller han også at man som aktor risikerer å få så mye kastet i fanget på en og samme rettsdag at påtalejuristen da nesten må være som en blekksprut eller sirkusdirektør for å håndtere alle store og små ting selv, kalle inn vitner og alt annet, på kort varsel.

– Ferske advokater starter som regel med endagers saker, og de er det mange av. Du kan gjerne ha flere beramminger i uka, sier Vang i podkasten, og forteller også der om sin tvitring.

– Jeg er på Twitter som privatperson, men jeg må ta høyde for hvem jeg er i jobb. Det er mange tweets jeg har lyst til å skrive, men

som jeg rett og slett stopper på grunn av rollen min som politiadvokat, sier Vang.

I desember 2021, nøyaktig tre måneder etter Vang, var det Hegers tur til å delta i podkasten, med tema «Røverhistorier fra retten». En podkast med historier om tiltalte som møter i underbuksen og tagger seg skyldig på cellen, glinsende sølvjakker som feller den skyldige og folk som unnskylder seg med at de gikk på Steinerskolen.

Slik beskrev Juridika.no blant annet innholdet av podkasten:

«Han forteller aldri om rettsakene på Twitter, tingsrettsdommer Kim Heger, men en dommer skal høre mye rart i sine rettssaler. Eller «løvens hule», som Hegers kolleger iblant kaller rettssalen. I alle fall når de skal lede saker med hele paneler av durkdrevne advokater.

Dette er blant de mange tingene som kommer frem i «julebonus»-episoden av juss-podkasten Takk og lov med Anine Kierulf. Podkasten er avspilt over 80 000 ganger, allerede i sitt første år. Med sine elleve år i Oslo tingrett har Heger ledet flere profilerte saker, inkludert Eirik Jensen-saken, varetektsfengslingen av mannen tidligere kjent som Anders Behring Breivik og flere store krim saker på Østlandet. I tillegg er han uten sidestykke Norges mest fulgte og mest aktive dommer på Twitter (...)»

– Jeg tuller på Twitter, men aldri med saker fra retten, sier Heger

Rare ting

I det hele tatt er det lite humor og latter i rettssalene og aller minst fra dommerbordet. Men det skyldes ikke mangelen på rare ting som skjer og blir sagt.

– Iblandt føler jeg meg som en Chandler Bing, som må brenne inne med en masse kommentarer, røper Heger i episoden. Han letter der litt på sløret og forteller om saker som har skapt litt humring i kappen. I en sak var det en tiltalt som møtte i en «ganske stor og spektakulær, sølvglinsende jakke». Jakken i seg selv var oppsikts-

vekkende, men det virkelige tragikomiske med denne jakken var scenen som utspiller seg etter at den sølvbekledte mannen hardnakket har avvist at det er ham som står bak svindelen i en viss, kameraovervåket minibank. Når aktoratet henter inne bildene, ser man riktignok ikke ansiktet på vedkommende gjerningsmann. Men det man ser, tydelig og klart – er en ganske stor, spektakulær og sølvglinsende jakke.

– Konfrontert med bildet sier mannen bare: «Å faen». Så du kan vel si det ble en ganske tung prosedyre for forsvareren, sier Heger. (Mannen ble dømt.), skriver Juridika.no

I en sak om skadeverk ved tagging, brukte en tiltalt mann sin forklaring på å nekte hardnakket for at det var hans tagger-signatur som prydet det gjeldende skadeverket. Men så, i en ventecelle mellom hovedforhandlingene, presterte mannen å tagge ned celleveggen – med den samme signaturen. I annen sak der en mann stod tiltalt for å ha svindlet NAV, var mannens forsvar at han hadde gått på Steinerskolen ...! I en tredje sak nektet den tiltalte å møte hvis han ikke fikk forklare seg naken. Til slutt møtte han i underbuksen.

– Men da fikk dommerne saken utsatt til mannen fikk på seg klær, ler Heger.

Slike historier flyr fritt i kanti- nen på tinghuset. Men der forblir de heldigvis.

– Vi sier ofte at det er godt ingen hører oss i lunsjpraten, sier Heger i podkasten.

Vangs patruljer

Tilbake til møtet mellom Heger og Vang hos Juristen. Et stadig tilbakevendende tema i twitter-meldingene mellom dem er mulig bruk av politi- patruljer. Siden Hans Vang jobber som politiadvokat får han fra tid til annen kommentarer fra dommer Heger om at Vang nok kan være i stand til å sende politipatruljer etter sin twitter-kollega.

– Er du redd for at Vang en dag sender patruljer etter deg hvis du presser ham for hardt på Twitter?

– Han truer stadig med å sende disse patruljene, men jeg tar det hele med knusende ro, sier Heger og kikker opp på Vang, som i tv-ruta prøver å late som han ser en annen vei. Før Vang griper ordet, endrer tema og plukker opp tråden om å ikke blande inn jobben i tvitringen.

– Vi prøver å holde det faglige til et minimum, sier han.

– Ja hvis ikke så kan vi trække ut i et minefelt vet du Vang, smiler Heger.

Han forteller at han ikke har opplevd noen negative kommentarer fra kolleger, og at han til nå kun har mottatt positive kommentarer på at han er dommer og tvitrer.

– Folk sier at de synes det er fint at også dommere er der, sier Heger.

Vang har heller ikke eksistensielt negative erfaringer som twitter-utøver. Både dommeren og politiadvokaten forsøker å bidra med samfunnsaktuelle kommentarer, midt i all humoren og satiren. Når vi spør hvor lenge de har vært kamerater/rivaler på Twitter, viser svaret bare at dette har pågått lenge.

– Vi har vel holdt på noen år nå, lyder spørsmålet de to stiller hverandre. Til tross for hyppig kontakt på Twitter har de to bare møttes fysisk en gang. Det var da Vang var i Oslo for å delta i den tidligere nevnte podkasten. Da han til Hegers store for- tvilelse ble utpekt til twitter-konge- og høvding av Juridika.no.

Familie
kr 1.295
Én person
kr 1.030

Skal du reise i Norge eller til utlandet i sommer?

Reiseforsikringen gjelder uansett

Uansett om du skal på en kort eller lang ferie, er det viktig å ha en god reiseforsikring. Juristforbundets reiseforsikring er en av de beste og rimeligste på markedet. Forsikringen dekker deg og tingene dine på reiser inntil 90 dager over hele verden. Husk at du også er dekket så fort du går ut døren hjemme.

Det er ofte høy egenandel på leiebil i utlandet, og det kan bli svært kostbart dersom bilen blir skadet. Med Juristforbundets reiseforsikring slipper du å kjøpe egenandelsforsikring når du leier bil i utlandet.

Velg Juristforbundets helårs reiseforsikring for deg og familien din.

JURIST
FORBUNDET

Forsikring

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

Ytringer og habilitet

Har studert dommernes ytringsrom

Hva skal til for at en dommer blir funnet inhabil og hvilke konsekvenser kan det ha når dommere kommer med meningsytringer?

 Tuva Bønke Grønning

Ola Johan Settem skrev i 2019 bok om hvilke konsekvenser det kan ha at dommere kommer med meningsytringer. Siden den gang mener han blant annet avgjørelsen om at en av dommerne i klimarettssaken var inhabil på grunn av miljøengasjement, sender et signal om en betydelig senkning av inhabilitetsterskelen.

Settem er førsteamanuensis ved avdeling for rettsvitenskap på Universitetet i Stavanger og ga i 2019 ut boka «Dommarar som ytrar seg», hvor han så på hva som skal til for at en dommer blir funnet inhabil og hvilke konsekvenser det kan ha at dommere kommer med meningsytringer.

Han har gjennomgått avgjørelser fra Høyesterett og sett på en del saker hos Tilsynsutvalget for dommere, som riktignok ikke vurderer habilitet. Han trekker i boka også frem relevante avgjørelser og praksis fra EMD (Den europeiske menneskerettighetsdomstolen).

Han fant at det generelt skal en del til for at dommere blir inhabile på grunn av synspunkter vedkommende tidligere har uttrykt, så lenge ikke synspunktene veldig eksplisitt gjelder den konkrete saken. Settem mener det fortsatt stort sett er slik i dag.

– Men selv om det generelt skal en del til, så finnes det eksempler på at dommere blir inhabile på grunn av spesielle omstendigheter knyttet til noe de har ytret eller et engasjement de har utvist for noe, sier han.

Han trekker blant annet frem klimarettssaken som et eksempel. Flertallet i Høyesterett konkluderte med at dommer Ragnhild Noer var inhabil på grunn av sitt miljøengasjement. Hun har hatt medlemskap og verv i Natur og Ungdom og Naturvernforbundet i tillegg til å ha vært medlem i styringskomiteene i miljøorganisasjo-

nene WCEL og GJIE. Noer deltok i Alta-aksjonen og fikk et forelegg som ble sonet i fengsel.

– Problematisk

Settem var kritisk til avgjørelsen og skrev blant annet en artikkel i Lov og Rett hvor han drøftet saken.

«Uansett så er det ikkje til å komma ifrå at dette er ein orskurd frå Høgsterett i plenum, med tilhøyrande betydelege rettskjeldeverdi. Akkurat kva betyding orskurden vil få for seinare habilitetsvurderingar der ein dommar kan knytast til ytringar om faglege, inkludert rettslege, spørsmål, framstår uansett som litt uvisst» skrev han.

Han mener avgjørelsen kan leses som et signal om en betydelig senkning av inhabilitetsterskelen i tilfeller hvor dommere har uttrykt rettslige synspunkt som kan ha betydning for utfallet av saken.

– Det er flere grunner til at det er problematisk, men som jeg argumenterer for i min analyse, så mener jeg at flertallet i Høyesterett går lenger enn tidligere i å se det som in habiliterende at en dommer kan knyttes til noen rettslige synspunkter, sier han.

– Jeg hevder også at synspunktene dommeren kan knyttes til er såpass generelle at det blir veldig problematisk at de skal være inhabiliterende.

Settem mener også avgjørelsen kan skape utfordringer i fremtidige saker.

– Hvis vi først skal slå inn på den veien, at vi finner dommere inhabile fordi de kan knyttes til ganske generelle rettslige synspunkter, og hvis vi skal følge opp det konsekvent, så tror jeg det kan bli ganske uhåndterbart etter hvert, sier han.

– Det vil også skape mange vanskelige habilitetsvurderinger, ikke minst for høyesterettsdommere, som ofte har hatt en tidligere karriere hvor man har uttrykt synspunkter.

Settem er usikker på om avgjørelsen om inhabilitet i klimasaken kan være starten på en endring.

– Det er vanskelig å si, men jeg mener avgjørelsen skiller seg en del fra det som har vært trenden tidligere. Samtidig er det en veldig spesiell sak med mye medie-

oppmerksomhet, så det kan tenkes at den avgjørelsen ikke vil bli konsekvent fulgt opp, men det får vi se i årene som kommer.

«Aller helst bør orskurden bli sett på som eit mistak, og ikkje vera retningsgjevande for habilitetsvurderinga i seinare saker, heller ikkje dei som gjeld miljørettslege spørsmål.» skrev han i artikkelen i Lov og Rett.

Sjelden satt på spissen

I boka fra 2019 ser Settem på saker tilbake til etterkrigstiden, i tillegg til noen internasjonale saker. Han forteller at det ikke er veldig ofte slike saker dukker opp og at det er sjelden det settes helt på spissen.

– Selv om det er saker hvor man i realiteten kunne reist et inhabilitetsspørsmål, så er det ikke alltid partene er tjent med det, sier han.

Han forteller at det generelt har vært slik at det skal mye til for at en dommer blir inhabil helt siden etterkrigstiden. I tillegg har vi i Norge tradisjonelt hatt en del dommere, i alle fall høyesterettsdommere, som har et rettsvitenskapelig engasjement, produserer rettslig litteratur og dermed tar standpunkt i rettslige spørsmål, forteller han.

– Det mener jeg er et positivt aspekt ved hvordan norsk høyesterett fungerer. Når det gjelder dommere i lavere domstoler er det kanskje mer vanlig at de fokuserer mer på selve jobben, men det kan variere veldig, sier han.

Settem forteller at for at en dommer skal finnes inhabil, er det typiske eksemplet at dommeren har uttrykt meninger som har vært særlig spisset, og at saken som kommer for domstolen gjelder dette spissede rettslige spørsmålet.

– Da vil det typisk være slik at partene vil mene de kan se utfallet av saken på bakgrunn av dommens ytringer. Men det er ikke nødvendigvis nok i seg selv, sier han.

– Det er ofte noen tilleggsmomenter, som at meningene ble ytret kort tid før, eller at dommeren har

Det som har direkte med ytringsfrihet å gjøre, er jo hvis dommere som ytrer synspunkter opplever å bli møtt med reaksjoner eller sanksjoner av noe slag på grunn av ytringene

Ola Johan Settem er førsteamanuensis ved avdeling for rettsvitenskap ved Universitetet i Stavanger. (Foto: Rose Iren Settem)

vist særskilt engasjement for sitt synspunkt.

Settem trekker frem et eksempel tilbake til etterkrigstiden, hvor en dommer i Høyesterett hadde engasjert seg veldig for at en lov ikke skulle vedtas av Stortinget fordi han mente den var grunnlovsstridig.

– Da spørsmålet om loven faktisk var grunnlovsstridig kom opp i domstolen, ble han derfor funnet inhabil.

En side til ytringsfrihet

En annen utfordring som kan dukke opp fra tid til annen er at en dommer har uttrykt noe i rettsvitenskapelig arbeid, eller for eksempel vært involvert i lovarbeidet i en tidligere jobb.

– At dommere som har vært involvert i lovarbeid tidligere blir inhabile når det kommer opp spørsmål om forholdet mellom for eksempel noe som står i loven og menneskerettighetene, har vi sett noen eksempler på de siste årene, sier Settem.

At dommere har uttalt seg i media, og senere blir funnet inhabil i en sak, er sjelden i Norge, forteller Settem. Han understreker at det at en dommer blir funnet inhabil i en sak i seg selv ikke er noe som krenker vedkommendes ytringsfrihet.

– Men samtidig har det en side til ytringsfriheten på den måten at hvis det var slik at det skulle lite til for at dommere ble funnet inhabile på bakgrunn av meningsytringer, så ville det hatt noen negative konsekvenser med tanke på hvilken reell mulighet dommere har til å være aktive deltakere i rettsvitenskapelige debatter og lignende, sier Settem.

Han gjentar at dommere i Norge har gode muligheter til å uttale seg i offentligheten.

– Det som har direkte med ytringsfrihet å gjøre, er jo hvis dommere som ytrer synspunkter opplever å bli møtt med reaksjoner eller sanksjoner av noe slag på grunn av ytringene, sier han.

Dommer felt for kritikk av advokat

Nedlatende vurderinger av andre profesjonelle aktørers arbeid er noe dommere bør unngå. Det gjør tilsynsrådet for dommere klart overfor en dommer som i en kjennelse ytret seg negativt om en advokats arbeid.

 Tore Letvik

Ytringsfrihet under rettsprosesser kan være vanskelig å balansere. Dommere må veie sine ord nøye og vel for å unngå å krenke andre aktører i retten, og ikke minst i kjennelser og dommer. I en rettssak i 2019 – i en sak som gjaldt begjæring om gransking av et boligaksjeselskap – reagerte dommeren på at klienten som sto bak begjæringen, utviste dårlig kunnskap når det gjaldt regnskap. I kjennelsen skrev da dommeren blant annet: «Retten finner det forbausende at ikke (klientens navn, red.anm.) advokat har forklart disse grunnleggende regnskapsmessige prinsipper for ham», skrev dommeren.

Dagen etter at kjennelsen var skrevet mottok tilsynsrådet for dommere klage på dommeren fra den

aktuelle advokaten, som anførte at formuleringen var i strid med Etske prinsipper for dommeratferd på tre punkter.

«Dommeren retter fokus mot prosessfullmektigen og kobler sin kritikk til hvilke forklaringer han mener advokaten burde gitt til klienten, og som han uten videre legger til grunn ikke har vært gitt. Det hjelper heller ikke at utsagnet faller i en kontekst som fremstår som belærende, hvor dommeren allerede har slått fast at «dette er vel kjent for alle som har et minimum av kjennskap til regnskap». Utsagnet fremmer ikke gjensidig respekt mellom advokat- og dommerstanden», het det blant annet i klagen.

I sitt tilsvare skrev dommeren blant annet at «det må forventes av en advokat som bistår klienter med begjæring om gransking i et aksjeselskap, har kompetanse på området, deriblant en forståelse for grunnleggende selskapsrett og regnskapsrettslige prinsipper. I den grad man ikke har slik kunnskap, forventes det at advokaten skaffer seg denne kunnskap før rettslig prosess igangsettes».

«Retten har et visst ansvar for å informere den tapende part (klagers klient) om at advokaten har misforstått regelverket eller eventuelt ikke har den nødvendige kompetanse/kjennskap til regelverket. I et slikt

tilfelle vil heller ikke advokaten ha kunnet gitt klienten nødvendig og adekvat rådgivning», het det.

«Spekulativt innhold»

Tilsynsutvalget mente formuleringer som ble benyttet av dommeren hadde en unødvendig nedlatende form, og fremsto som krenkende overfor klager.

«Formuleringen knytter seg kun til klagers angivelige mangelfulle rådgivning på ett av flere granskningspunkter, og inneholder ikke informasjon om at parten kan klage på godtgjørelsen til egen prosessfullmektig.»

Tilsynsutvalget viser videre til at dommeren, gjennom formuleringen, retter kritikk direkte mot klager for de anførsler klager har fremsatt på vegne av klienten.

«En slik kritikk utgjør en krenkelse av klagers rett til ikke å bli identifisert med sin klient. (.....) Etter Tilsynsutvalgets syn har formuleringen også et spekulativt innhold, i og med at dommeren ikke hadde kunnskaper om hvilke råd klager faktisk hadde gitt til sin klient».

Tilsynsutvalget fant etter en samlet vurdering at dommeren hadde opptrådt i strid med god dommerskikk, og at det ble reagert med disiplinærreaksjon i form av kritikk.

Nyhet!

Rammelån Fordel (boligkreditt)

Med Rammelån Fordel (boligkreditt) får du et fleksibelt boliglån der du kan låne opp og betale ned når det passer deg. Du kan låne inntil 60 % av boligens verdi. Nå får du Rammelån Fordel i Handelsbanken til p.t. 2,10 %*.

Fordeler:

- ✓ Du slipper å ta opp nye lån i forbindelse med mindre investeringer.
- ✓ Du bestemmer selv når og hvor mye som skal nedbetales.
- ✓ Du betaler renter av det beløpet du har brukt

Se alle fordelene på handelsbanken.no/juristforbundet

* Priseksempel: Rammelån Fordel: Nom rente 2,10 %.
Eff. Rente 2,17 %. 2 mill o/25 år. Termingebyr kr 45. Totalt kr 2 586 138.

Påberopte seg ytringsfrihet som dommer

Sorenskriver fikk advarsel av
Tilsynsutvalget for dommere

 Tore Letvik

Sorenskriveren måtte forsvare sin atferd og sine uttalelser både overfor en advokat i et advokatfirma og en tingrettsdommer ved en annen domstol enn ham selv. Tilsynsutvalget for dommere valgte å ta den intrikate saken til behandling som disiplinærsak på eget initiativ. Da hevdet sorenskriveren at han som dommer var beskyttet av en utvidet form for ytringsfrihet.

Ytringsfriheten verner påståtte injurier i videre utstrekning i forhold til offentlige personer som dommere, også i disiplinærsammenheng. Her er grensene frie når det gjelder det faglige. Beslutningen om å vurdere disiplinærsak anses etter dette helt forfeilet og vil være i strid med EMD's praksis, hevdet sorenskriveren blant annet i sitt tilsvaret til tilsynsutvalget.

Klagesak nummer femten

Saken gjaldt henvendelser til utvalget vedrørende sorenskriverens opptreden både i og utenfor tjenesten, samt diverse uttalelser han kom med i forbindelse med saken.

Da saken ble behandlet av utvalget i 2014 hadde sorenskriveren vært innklaget til utvalget 14 ganger tidligere, men slapp både kritikk og advarsel. Da klagesak nummer 15 mot ham kom opp, gikk det ikke like bra for sorenskriveren.

Bakgrunnen for saken var en henvendelse fra et advokatfirma, hvor firmaet ba om en vurdering av sorenskriverens opptreden i forbindelse med et prosessoppdrag advokatfirmaet hadde i en verserende tvistesak, og hvor sorenskriveren hadde en nær personlig relasjon til

motparten i saken. Sorenskriveren var ikke part i saken selv.

Tilsynsutvalget la til grunn at sorenskriveren ved to anledninger kontaktet en av partnerne i advokatfirmaet for å fremsette synspunkter om en av de øvrige advokatenes utførelse av et pågående prosessoppdrag. Tilsynsutvalget la videre til grunn at sorenskriveren hadde fremsatt en rekke påstander og kommet med beskyldninger og nedsettende karakteristikk, både av advokaten og hans klient.

Den innklagede sorenskriveren kom underveis i saksbehandlingen med uttalelser knyttet til en kvinnelige dommer. Tilsynsutvalget fant at sorenskriverens uttalelser var av en slik karakter at utvalget også tok dette forholdet til behandling.

Ytringer overskrider

Sorenskriveren påberopte seg ytringsfrihet og praksis fra EMD, og anførte at denne typen ytringer ikke medfører straffansvar og heller ikke disiplinærreaksjon. Tilsynsutvalget viste til at kravene til god dommerskikk, her-

under de dommeretiske prinsippene om korrekt og respektfull opptreden, bør være retningsgivende for en dommers ytringer og uttalelser til disiplinærorganet.

– Det må kunne kreves at en dommer er i stand til å ytre seg på en saklig og korrekt måte, uten å komme med utsagn og karakteristikk som fremstår som krenkende. Dette gjelder i forhold til klagemotparter, men ikke minst i forhold til utenforstående som i utgangspunkt ikke har mulighet til å ta til motmæle og korrigere fremstillingen, uttaler tilsynsutvalget. Utvalget kom til at sorenskriverens opptreden var i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236.

– Hans uttalelser og ytringer overskrider grensen for det akseptable. Han tok etter utvalgets oppfatning ikke tilstrekkelig hensyn til sin rolle som sorenskriver og dommerembetets verdighet da han uttalte seg om rettssaken og tingrettsdommerens håndtering av denne, skriver utvalget blant annet.

GRATIS

Deltakelse og opphold
i enkeltrom er gratis.
Reiseutgifter dekkes
etter billigste
reisemåte.

Foto: iStock.com/squaredpixels

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte i kommunal sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i kommunal sektor
(ikke Oslo kommune)**

Fra: **Onsdag 2. november 2022 kl. 10.30**
Til: **Torsdag 3. november 2022 kl. 14.00**
Sted: **Thon Conference Universitetsgata, Oslo**
Middag og rom på Hotel Bristol

Kursnummer: **2022779**
Påmeldingsfrist: **31. august 2022**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i kommunal sektor (unntatt Oslo kommune). Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta

aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, sentrale avtaler for våre medlemmer i kommunal sektor, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og parternes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

– Det er dessverre lav takhøyde for debatt, spesielt rundt kontroversielle temaer

Vi tok en prat med lederne for Juristforbundet Stat, Privat, Kommune og Dommerforeningen for å høre hvordan de og tillitsvalgte og deres medlemmer opplever ytringsklimaet i sitt miljø.

 Tuva Bønke Grønning

– Vi opplever ofte at både medlemmer og tillitsvalgte føler seg bundet på både hender og føtter med tanke på hva de opplever at de kan ytre i det offentlige rom, sier Sverre Bromander.

Han er leder for Juristforbundet Stat og har vært tillitsvalgt i en årrekke. Tillitsvalgte og medlemmer tar kontakt med ham og forteller at de føler seg redde for å uttale seg om visse saker eller om forhold på arbeidsplassen.

– Mange er redde for hva arbeidsgiver vil finne på. For en tid tilbake snakket jeg med en tillitsvalgt om mulige medieoppslag og da var den tillitsvalgte helt klar på at kommunikasjonssjefen på arbeidsplassen aldri ville tillate dette, forteller han.

Bromander kaller det «hårreisende» at arbeidsgivere prøver å legge bånd på hva de ansatte kan si,

og sier han har sett eksempler på det ved flere anledninger.

– Det ligger i kjernen av tillitsvalgtarbeid at man skal kunne si fra klart og tydelig. Tillitsvalgte er lite ute i media, og det er det kanskje flere grunner til, men en av grunnene er at det er krevende. Selv om det kanskje ikke sies uttrykkelig, så er det ikke noe tvil om at mange tillitsvalgte opplever at de er truet til taushet. De vet at noe annet vil få konsekvenser, sier han.

– Jeg synes takhøyden er altfor lav, og jo mer kontroversielt temaet er, jo lavere er den.

Selv opplever han ofte både positive og negative reaksjoner når han ytrer seg i offentligheten, men tilbyr seg likevel å for eksempel snakke om saker i media hvor tillitsvalgte i lavere verv kvier seg.

– De negative reaksjonene får jeg bare ta. Jeg kan ikke la være å uttale meg. Det er en sentral del av vervet å være synlig. Det skal og må man være. Nå har jeg vært med en stund og har kanskje blitt mer hardhudet. Jeg har nok opplevd ting som ville vært ganske ubehagelig hvis det skjedde da jeg begynte som tillitsvalgt, forteller han.

Bromander mener det er flere ting som kan gjøres.

– Det er viktig å ha søkelys på det – å snakke om hvor dårlig ytringsklimaet faktisk er og hvor lite det er greit å si. Vi ser at mange tillitsvalgte ønsker å ytre seg, men ikke tør når det kommer til stykket i

frykt for represalier eller misforståelser med medlemmer, sier han og fortsetter:

– Vi vet at medlemmene ønsker seg mer synlige tillitsvalgte, men man må da også som tillitsvalgte tørre å stå i det og vite at alle ikke alltid er enige med deg om alt. I tillegg må vi i sentrale verv gå foran og være gode eksempler. Vi må vise at dette er en viktig del av tillitsvalgsrollen, og at det ikke bare er akseptabelt, men også både viktig og verdsatt å være synlig og tydelig i media og det offentlige rom.

– Jeg skulle gjerne sett mer debatt og hørt andre stemmer når det for eksempel gjelder både rusreformen og EØS-skandalen.

– Skjøvet ut i kulden

Benedicte Gram-Knutsen er leder for Juristforbundet Kommune, og kjenner igjen en del av utfordringene Bromander peker på.

– Jeg opplever det som at en del av det større bildet er at mange har blitt reddere får å ytre seg med tanke på hva ytringen kan medføre, sier hun.

– Vi har jo sett eksempler på at det for eksempel i akademiske miljøer er ganske lavt under taket. Kommer du med en «feilytring» får du hele horden mot deg. Det snakkes mye om kanselleringskultur og mange opplever en frykt for å krenke noen.

Gram-Knutsen tror jurister muligens er ekstra forsiktige og opptatt av

Sverre Bromander. (Foto: Thomas Haugersveen)

å være helt sikre på en del ting før de uttaler seg i det offentlige rom.

– Som tillitsvalgt kjenner jeg meg igjen i uroen over hvordan ting blir mottatt. Du er ganske alene som tillitsvalgt, i alle fall i små kommuner, og det å komme med et dårlig budskap eller ta til motmæle er en belastning, sier hun.

Selv forteller hun at hun har stått i «flere stormer» som tillitsvalgt i Bergen kommune, men har likevel opplevd at hun har kunnet ytre seg fritt og sette ned foten når det kreves.

– Det kommer jo an på hvor du er i en organisasjon. Jeg har vært tillitsvalgt i Bergen kommune i mange år, og det har vært avgjørende at det hele veien har vært et godt samarbeid. Greier man å få til et godt samarbeid, vil også rommet for ytringer være større.

Gram-Knutsen forteller at det generelt er vanskelig å få folk til å stille som tillitsvalgte, og at mye av årsaken er denne frykten for hvordan kritikk og ytringer vil bli mottatt.

– Jeg er ikke i stuss på at det skjer mye rart i små kommuner for eksempel. Flere tillitsvalgte har opplevd å bli skjøvet ut i kulden, å ikke

få viktig informasjon og at vervet går ut over karrieren, forteller hun.

Gram-Knutsen mener det er viktig å profesjonalisere kommunene og å få flere jurister inn.

– I tillegg må vi jobbe mer å styrke de tillitsvalgte mer, og det er viktig at terskelen for bistand fra forbundet er lav hvis det oppstår noe, mener hun.

– Like mange meninger som jurister i rommet

Anders Schrøder Amundsen er advokat i Legeforeningen og leder av Juristforbundet Privat. I motsetning til lederne i Stat og Kommune, får han sjelden henvendelser som handler om ytringsfrihet eller hva man kan si som ansatt eller tillitsvalgt. ►

Kirsten Bleskestad. (Foto: Thomas Haugersveen)

Ytringsfrihet

– I Juristforbundet Privat har vi over 6500 medlemmer, og veldig mange av disse har ikke en tillitsvalgt, og heller ikke en bedriftsgruppe. En kan jo spørre seg om hvorfor det er slik. Det handler trolig om tradisjon, men det kan også tenkes at det å være tillitsvalgt eller å uttale seg om arbeidsforhold ikke oppfattes som karrierefremmende. Dette er det vanskelig å si noe sikkert om.

Han forteller at de for tiden jobber med å opprette bedriftsgrupper innad i Juristforbundet Privat.

– Når dette er på plass kan det kanskje gi noe mer innsikt i hvordan ytringskulturen i privat sektor faktisk er.

Schrøder Amundsen opplever at jurister generelt er opptatt av ytringsfrihet og at alle skal kunne delta i debatter.

Anders Schrøder Amundsen. (Foto: Tuva Bønke Grønning)

– Men det ligger nok i juristkulturen at jurister selv er ganske saklige og nøkterne og ikke nødvendigvis hevder kontroversielle politiske meninger.

– Som jurist kan det være vanskelig å uttale seg om de fleste temaer, for jo mer du vet, jo mindre skråsikker er du. Man sier ofte at det finnes like mange ulike meninger som jurister i rommet. Det er flere eksempler på at jussmiljøet diskuterer med seg selv i offentligheten, sier han og peker blant annet på EØS-saken.

Selv opplever Schrøder Amundsen godt ytringsklima på egen arbeidsplass og peker på at ytringsfrihet er noe Legeforeningen og legene også er opptatt av.

– I det juridiske miljøet kunne jeg tenkt meg en diskusjon om hvorfor privatansatte jurister i stor grad i realiteten står utenfor det organiserte arbeidslivet. Det er en debatt jeg antar vil aktualisere seg etter hvert som nye generasjoner entrer arbeidslivet.

– Dommere bør bidra

Kirsten Bleskestad er leder i Dommeforeningen og påpeker at selv om dommerrollen legger noen føringer for ytringer, har dommere samme ytringsfrihet som alle andre. Dommere som ytrer seg i offentligheten veier nok likevel sine ord ekstra nøye, sier hun.

Bleskestad trekker frem de etiske prinsippene for dommeradferd som har som formål å fremme at dommerne opptre på en måte som skaper tillit til domstolene.

Her heter det blant annet at en dommer har «som enhver annen ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, men en dommer skal ved utøvelsen av slike rettigheter ta hensyn til dommerembetets verdighet og domstolens upartiskhet, nøytralitet og uavhengighet.»

Det fremkommer her også at en dommer bør «utvise forsiktighet ved omtale av saker som er under behandling i domstolene, og av egne rettsavgjørelser.»

– Men vi har jo dommernes mediegruppe, hvor journalister kan finne og kontakte dommere for synspunkter rundt aktuelle temaer. Der kommer det en god del henvendelser, forteller hun.

Bleskestad skulle imidlertid ønske det var flere dommere å se i media.

– Dommere har god innsikt i mange juridiske spørsmål. For eksempel temaer som rettsmekling, forvaring og straffnivå vil kunne egne seg til folkeopplysning som dommere i større grad kunne bidra til, sier hun.

– Kvalifiserte synspunkter hever den offentlige debatten, og dommere har mye å bidra med.

Benedicte Gram-Knutsen. (Foto: Privat)

GRATIS

Deltakelse og opphold i enkeltrom er gratis. Reiseutgifter dekkes etter billigste reisemåte.

Foto: iStock.com/gradyreese

Ansettelsesprosesser

Kurs for tillitsvalgte

Målgruppe: **Ansattes representant i statlig sektor. Tillitsvalgte i statlig og kommunal sektor kan også delta.**

Fra: **Mandag 14. november 2022 kl. 10.45**

Til: **Tirsdag 15. november 2022 kl. 14.00**

Sted: **Son Spa, Son**

Kursnummer: **2022670**

Påmeldingsfrist: **29. september 2022**

Kurset er innrettet mot våre medlemmer som sitter som ansattes representant i innstillings- og ansettelsesråd i statlige virksomheter. Tillitsvalgte som jobber med spørsmål om ansettelser mv. oppfordres også til å delta. Kurset kan også være aktuelt for tillitsvalgte i større kommuner med samme ansettelsesprosesser som staten.

Undervisningen foregår ved foredrag og aktiv deltagelse med tid til spørsmål og diskusjon omkring de temaer som behandles.

På dette kurset lærer du om:

- Regelverket i ansettelsesprosesser
- Rollen som ansattes representant. Mulighet for påvirkning og delaktighet ved utforming av kunngjørings-tekst, intervju, vurdering av søkere og innstilling
- Likebehandling ved ansettelse og ankemuligheter
- Kvalifikasjonsprinsippet

Transport

Det settes opp felles buss tur/retur fra Oslo Bussterminal til hotellet, kryss av for om du vil reise med oppsatt buss.

Praktisk informasjon

Kurset arrangeres i samarbeid med Samfunnsviterne og Samfunnsøkonomene. Du vil denne gang motta deltakerbekreftelse fra Samfunnsviterne. Denne sendes ut ved påmeldingsfristens utløp.

Påmelding: www.juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Sivilombudet gikk opp grensene for ytringsfrihet blant ansatte i stat og kommune

Hvor går grensen for ytringsfrihet blant offentlige ansatte? Dette spørsmålet ville Sivilombudsmannen ha svar på, og igangsatte i 2015 en undersøkelse på området. Ombudet fant da at statens inngripen i ytringsfriheten var alvorlig, og ba om tiltak som siden har bidratt til å klargjøre ansattes rett til å ytre seg på arbeidsplassen.

Tore Letvik

Sivilombudsmannen (nåværende Sivilombudet) mottok i 2015 så mange og jevnlig klager som omfattet offentlige ansattes ytringsfrihet at ombudet anså det nødvendig å iverksette undersøkelse på eget initiativ. Ytringsfrihetsproblemet var da allerede blitt omtalt i flere av ombudets årsmeldinger.

«I tillegg til klagen hit, gir også andre henvendelser – blant annet fra flere kommuner – inntrykk av at det hersker usikkerhet både i statlig og kommunal forvaltningen om hvor grensen for ansattes ytringsfrihet går. Informasjon tilflytt ombudsmannen via andre kanaler, som media, forsterker dette inntrykket», skrev sivilombudsmannen.

Ombudet tok spørsmålet opp med Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Forholdet til ytringsfrihet var for ansatte i staten beskrevet i de daværende Etske retningslinjer for statstjenesten.

– Etter mitt syn går denne retningslinjen for langt i å begrense den

ansattes ytringsfrihet. Blant annet kreves det at arbeidstakeren på egne vegne må ytre seg i samsvar med virksomhetens interesse. Formuleringene som begrenser ytringsfriheten, er for generelt formulert og for lite utdypet til at det gir en god veiledning. Jeg ber derfor departementet vurdere om formuleringen skal tas ut i sin helhet eller omformuleres og utdypes, sa Aage Thor Falkanger, som var sivilombudsmann fra 2014 til 2020. Han er i dag dommer i Høyesterett.

Lojalitetshensyn

Ombudsmannen understreket at friheten til å ytre seg er en grunnleggende rettighet nedfelt i Grunnloven § 100 og som også følger av internasjonale forpliktelser, blant annet EMK artikkel 10. Disse bestemmelsene verner også om ansattes ytringsfrihet.

«Det er den ansattes rett til å ytre seg på egne vegne som er beskyttet. Når det gjelder ytringer fremmet på virksomhetens vegne, vil arbeidsgiver stå fritt til å styre hvem som uttaler seg og hva som blir sagt. Spørsmålet om en ansatt oppfattes å ha ytret seg på egne eller arbeidsgiverens vegne, vil derfor kunne være avgjørende for om ytringen er beskyttet av ytringsfriheten», skrev ombudet.

«Den ansattes rett til å ytre seg på egne vegne, er likevel ikke uten grenser. Skranker som følger av den alminnelige lovgivningen, som straffelovens bestemmelser om ærekrenkelser, gjelder også for ansatte. I tillegg kan ytringsfriheten begrenses av både lovfestet og avtalt taushetsplikt», skrev ombudet.

«En skranke som gjelder særlig for arbeidstakere, er den ulovfestede lojalitetsplikten. Lojalitetsplikten innebærer at ansatte har plikt til å opptre lojalt overfor virksomheten

de arbeider i. Dette betyr likevel ikke at arbeidsgiver har fri adgang til å regulere eller sanksjonere ytringer som ansatte fremsetter på egne vegne, etter sin egen forventning til de ansattes lojalitet. Generelt skal det mye til før lojalitetshensynet utgjør en skranke for ytringsfriheten», skrev ombudet.

Må være forholdsmessig

Ombudet viste blant annet til at det i flere tidligere uttalelser hadde blitt lagt til grunn som utgangspunkt at arbeidsgiver ikke har adgang til å reagere på en ansatts ytringer, med mindre det foreligger en åpenbar risiko for skade på arbeidsgiverens legitime og saklige interesser.

«Når lovligheten av en ansatts ytring skal vurderes, må hensynene bak lojalitetsplikten i det konkrete tilfellet veies mot hensynene bak ytringsfriheten, i tråd med Grl. § 100 og EMK artikkel 10 nr. 2. Ved avveiningen må det tas hensyn til at ytringsfriheten er en menneskerett, beskyttet av Grunnloven og EMK, mens lojalitetsplikten er et ulovfestet prinsipp, som – i denne sammenheng – skal ivareta arbeidsgiverens interesser. Dette innebærer at det er begrensningene i ytringsfriheten som må begrunnes, og at begrensningene må være forholdsmessige», skrev ombudet.

Også mer kompliserte situasjoner ble nevnt.

«Dersom hensynene bak ytringsfriheten veier tyngre, vil en ytring fra en ansatt måtte vernes også når arbeidsgiverens interesser kan bli skadelidende. Hvorvidt en ytring er illojal på en slik måte at den ikke er beskyttet av ytringsfriheten, beror på en konkret og sammensatt vurdering. Denne vurderingen vil kunne gi ulike resultater avhengig av situasjon. For

eksempel vil den ansattes stillingsnivå eller funksjon i virksomheten kunne være av betydning», het det.

Nye retningslinjer

Ombudet sa offentlige arbeidsgivere må være forsiktige ved utarbeidelsen av regelverk på området og at det

bør fremheves at ytringsfriheten er en grunnleggende rettighet.

«Når det gjelder unntakene, bør det også her fokuseres på hensynene bak ytringsfriheten. På den måten kan retningslinjene lettere bidra til å være hjelpemiddel for tolkning, fremfor en rigid begrensning», skrev ombudet.

Det ble den gang vist til at det både i kommunal og statlig forvaltning hersket usikkerhet om hvor grensen for de ansattes ytringsfrihet går og at det var behov for tiltak som sikret økt kunnskap og veiledning om temaet.

Sivilombudets gjennomgang medførte at det i 2017 ble laget nye Ethiske retningslinjer for statstjenesten og at Kommunesektorens Organisasjon (KS), samme år utarbeidet en ny veileder om «Ytringsfrihet og varsling for kommuner og fylkeskommuner». Norges institusjon for menneskerettigheter (NHRI) har også laget en brosjyre «Ytringsfrihet for kommunalt ansatte», som blant annet informerer om lojalitetspliktens grenser.

Statsansatt fikk advarsel etter høringsuttalelse

Vernet av ytringsfriheten, konkluderte Sivilombudet

 Tore Letvik

Til tross for at «Ethiske retningslinjer for statstjenesten» ble revidert i 2017, etter at praktisering av tidligere regler var kritisert av Sivilombudet, må ombudet fortsatt behandle saker om statlig ansatte som sanksjoneres for sine ytringer. Så sent som i november 2021 kom ombudet med en uttalelse om offentlig ansattes ytringsfrihet og adgang til å opplyse om arbeidssted i offentlig meningsytring.

Saken gjaldt om hvorvidt en arbeidsgiver har adgang til å sanksjonere en ansatt for å ha kommet med en offentlig ytring innenfor eget fagfelt. Den ansatte hadde opplyst om utdanning og arbeidssted i et

høringssvar avgitt i eget navn. Høringssvaret ble senere gjengitt i en avis, og den ansatte fikk en skriftlig advarsel og endrede arbeidsoppgaver.

I ombudets uttalelse, som er gjengitt på Sivilombudets hjemmeside, heter det at ombudet kom til at klagers ytringer var å anse som private ytringer som er vernet av ytringsfriheten – og at arbeidsgiver derfor ikke hadde adgang til å gi henne en skriftlig advarsel.

«Anmodningen om å få lese igjennom klagers tekster før publisering og kravet om hvordan klager skulle sikre at ytringen fremsto som privat, var i strid med forbudet mot forhåndssensur i Grunnloven § 100 fjerde ledd. Det er verken hevdet eller dokumentert at ytringene påvirket arbeidstakers arbeidsutførelse, eller rent faktisk påvirket virksomhetens mulighet til å gjennomføre tilsyn. Arbeidsgiver hadde derfor ikke adgang til å endre arbeidsoppgavene

hennes», skriver ombudet, som opplyser at en ansatt alltid vil kunne opplyse om egen utdanning i en offentlig ytring og at det normalt også vil være adgang til å opplyse om arbeidssted og tittel, når det samtidig klart fremgår at ytringen er fremsatt av den ansatte på egne vegne.

«Det vil lett virke som et pålegg dersom arbeidsgiver anmoder om å få lese ansattes private ytringer før de publiseres. Med mindre det er klart for den ansatte at det er ment som et tilbud for å sikre at ytringen ikke er i strid med lojalitetsplikten, og ikke et forsøk på forhåndssensur, vil en slik anmodning være i strid med Grunnloven § 100 fjerdeledd.

Skal en ansatt fratas oppgaver etter en offentlig ytring, må det kunne vises til at arbeidsutførelsen, rent faktisk, er påvirket av meningen som fremgår av den offentlige ytringen. Det er kun helt unntaksvis, og bare for en kortere periode, det kan gjøres endringer i arbeidsoppgave- ▶

ver av hensyn til virksomhetens saklige og legitime interesser», skriver ombudet.

Privat høringsvar

Det var advokatfirmaet Lund & Co som i 2021 klaget til Sivilombudet på vegne av klageren -en veterinær ansatt i Mattilsynet.

Hun hadde skrevet en aviskronikk om forholdet mellom dyreveilferd og regelverksetterlevelse innenfor pelsdyrhold – som hun senere sendte som et privat høringsvar da Landbruks- og matdepartementet hadde et lovforslag om pelsdyrhold ute på høring. Det var undertegnet med utdanning og arbeidssted. Dette høringsvaret ble omtalt i en avis.

Mattilsynet uttalte at ansatte kan levere egne høringsvar, og at veterinæren hadde levert høringsvaret på egne vegne. Men to uker etter artikkelen sto på trykk, mottok hun en skriftlig advarsel fra Mattilsynet, ifølge Sivilombudets gjennomgang av saken.

Advarselen var begrunnet i at klageren hadde brutt «statens og Mattilsynets etiske retningslinjer». Høringsvaret fremsto etter arbeidsgivers vurdering ikke som en privat ytring, da hun hadde vist til at hun var veterinær og ansatt i Mattilsynet.

I advarselen ble det, ifølge Sivilombudet, gitt uttrykk for at: «Arbeidsgiver forventer at du i framtiden ikke kommer med ytringer / uttalelser vedrørende pelsdyrnæringen eller andre dyre-

vernområder som kan knyttes til Mattilsynets legitime interesser».

Videre fremgikk det at det etter kronikken i avisen hadde vært nødvendig å begrense hennes arbeidsoppgaver. Begrunnelsen for dette var at manglende tillit fra pelsdyrnæringen i etterkant av kronikken gjorde at:

«det ikke ble ansett formålstjenlig at hun fortsatte å gjennomføre tilsyn hos næringen. Arbeidsgiver skrev videre at det ville «være nødvendig også i framtiden å vurdere hvilke saker [hun] kan involveres i.»

Det ble også opplyst at: «nye hendelser hvor [hennes] adferd medfører svekkelse av Mattilsynets troverdighet vil gjøre det aktuelt å vurdere strengere tjenestereettslige reaksjoner i henhold til statsansattelovens bestemmelser».

Trakk advarsel

Etter at veterinæren protesterte på den skriftlige advarselen var det diverse korrespondanse mellom henne og arbeidsgiver – før det endte med at hun tok kontakt med advokat og saken etter hvert havnet på Sivilombudets bord.

På bakgrunn av Sivilombudets undersøkelse foretok Mattilsynet en fornyet vurdering av advarselen, og valgte å trekke den tilbake. Sivilombudet fant likevel grunn til å uttale seg og konkluderte med at ytringene var å anse som private ytringer som er vernet av ytringsfriheten.

Veterinæren var i klagen til Sivilombudet representert av advokat Jon Wessel-Aas. Til rett24.no sier han at saken har stor betydning.

– Denne saken er viktig, fordi den bekrefter at offentlig ansatte fagpersoner har rett til på egne vegne å ytre seg offentlig om sitt faglige syn også i spørsmål som hører under den etaten de jobber i. Så lenge det fremgår at de ikke ytrer seg på vegne av etaten, kan de i slike sammenhenger også opplyse om sin profesjonelle kompetanse og sinn stilling.

Hadde det vært annerledes, ville samfunnet ha tapt viktige, faglige stemmer – og debatten ville risikere å bli politisk styrt, sier Wessel-Aas.

Bare 4 % av
norske kommuner har
jurister som jobber med
«oppvekst og utdanning»

Foto: istock.com/jacoblund

Hvem sørger da for at skoleelevene
får sine lovbestemte rettigheter?

**Juristforbundet jobber for å styrke
rettssikkerheten i din kommune.**

JURIST
FORBUNDET

Kommune

Ytringsfrihet og arbeidstakers lojalitetsplikt

I vårt samfunn er ytringsfriheten en av borgernes grunnleggende, demokratiske rettigheter. Med jevne mellomrom kommer det spørsmål om arbeidstakers rett til å ytre seg fritt, sett opp mot relasjonen til arbeidsgiver. Her kan det være særskilte begrensninger som følge av den ulovfestede lojalitetsplikten i arbeidsforhold.

Av advokat Andreas Holmsen-Ringstad
og advokat Ragnhild Bø Raugland,
Norges Juristforbund

Vi vil i denne artikkelen se nærmere på hvor grensene går mellom frie ytringer og begrensninger som følge av lojalitetsplikten. Vi har valgt ut to særskilte tema, med 1) ytringsfrihet for offentlig ansatte og 2) arbeidstakers politiske ytringer på Facebook.

Ytringsfrihet og lojalitetsplikt – rettslig forankring

Ytringsfriheten er en grunnleggende menneskerettighet, nedfelt i Grunnloven § 100. Retten til å kunne ytre seg fritt er også beskyttet i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 10 og i FN's konvensjon om sivile

og politiske rettigheter (SP) artikkel 19. Kjernen i ytringsfriheten er å verne ytringer i det offentlige ordskiftet, for å sikre en bred samfunnsdebatt. I utgangspunktet gjelder ytringsfriheten uavhengig av hva den enkelte ytrer seg om, tid, form og medium.

Arbeidstakers ytringsfrihet er ikke særskilt regulert i Grunnloven eller de nevnte konvensjoner. Det rettslige utgangspunktet er at arbeidstakere har det samme vernet som enhver annen borger. Rollen som arbeidstaker medfører likevel visse særlige begrensninger i egen ytringsfrihet. Lojalitetsplikten i arbeidsforhold kan sette grenser for den ansattes rett til å ytre seg i det offentlige rom. Det gjelder for ansatte både i privat og offentlig sektor.

Et ansettelsesforhold er et gjensidig kontraktsforhold som oppstiller ulike rettigheter og plikter for arbeidsgiver og arbeidstaker. Arbeidstaker stiller sin arbeidskraft og kompetanse til arbeidsgivers disposisjon, mens arbeidskontrakten pålegger arbeidsgiver å betale lønn og andre sosiale goder. For begge parter er gjensidig tillit et vesentlig element. Etter lojalitetsplikten må partene innen visse grenser opptre lojalt og ikke handle i strid med, eller skade, hverandres interesser. Det rettslige grunnlaget er uttalelser fra Sivilombudet, rettspraksis, ulovfestet rett og teori. I Rt-1990-607 ble det blant annet uttalt:

«Det må legges til grunn at det foreligger en alminnelig og ulovfestet lojalitets- og troskapsplikt i ansettelsesforhold».

I forarbeidene til Grunnloven er det trukket frem at det i avveiningen

mellom ytringsfriheten og lojalitetsplikten må tas hensyn til at ytringsfriheten er en menneskerett, beskyttet av Grunnloven, EMK og SP, mens lojalitetsplikten er et ulovfestet prinsipp, og derfor ikke har samme grunnleggende status. Dette betyr at det er eventuelle begrensninger i ytringsfriheten som må begrunnes. Begrunnelsen må være relevant og tilstrekkelig i den enkelte sak, og begrensningene må være forholdsmessige.

Særskilt lojalitetsplikt for offentlig ansatte?

Med utgangspunkt i lojalitetsplikten i arbeidsforhold, er spørsmålet om grensene for lojaliteten er strengere for offentlig ansatte enn for ansatte i privat sektor. I etiske retningslinjer for ansatte i statlig sektor, fremgår følgende i pkt. 3.3:

«Statsansatte, så vel som alle andre, har en grunnleggende rett til å ytre seg kritisk om statens virksomhet og alle andre forhold.»

Lojalitetsplikten er regulert i retningslinjenes pkt. 2.1:

«Statsansatte plikter å følge de rettslige reglene og etiske retningslinjene som gjelder for virksomheten, samt å etterkomme pålegg fra overordnede. Lydighetsplikten medfører ikke noen plikt til å følge pålegg om å gjøre noe ulovlig eller uetisk.»

Det er utfyllende kommentarer til retningslinjene. I kommunal sektor anbefaler KS at det etableres etiske retningslinjer lokalt i den enkelte kommune, hvor ett av punktene omhandler ytringsfrihet for de ansatte.

Sivilombudet har hatt flere saker om grensegangen mellom ytringsfrihet og lojalitetsplikt for offentlig ansatte. En av de første sakene, og den som kanskje har fått mest medieoppmerksomhet, er «SFO-assistenten» som var ansatt i Oslo kommune. Han fikk en tjenestepåtale/advarsel for å ha uttalt seg til media om forholdene på SFO/ Aktivitetsskolen. Han uttalte blant annet til en journalist at det ikke var noen kontroll med inn- og utsjekking av barna på SFO, at det var 80 barn i gymsalen uten tilsyn med høy musikk, at det var stort gjennomtrekk av ansatte, at de ansatte fikk dårlig eller ingen opplæring og at en base var stengt fordi forholdene for barna var uholdbare med trange og dårlige garderobeforhold.

Etter å ha vurdert saken, kom Sivilombudet til at tjenestepåtalen i den aktuelle saken var en uforholdsmessig reaksjon, og at den burde frafalles. I sin gjennomgang understreket ombudsmannen *«at det må være vidt spillerom for de ansatte til å gi uttrykk for sine personlige meninger om forholdene på sin arbeidsplass og viste i denne forbindelse til Arbeidslivsutvalgets utredning (NOU 2004:5) og til endringer i Grunnlovens § 100.* Han viste også til sin uttalelse i saken 30. september 2003 der det ble understreket at *«ordensstraff bør brukes unntaksvis og bare når det klart er påkrevet og grunnlaget for det er uomstridt og åpenbart.»* Ombudsmannen oppfordret videre Oslo kommune til å *«arbeide aktivt for å styrke forståelsen for den betydning det har at en offentlig ansatt gis aksept, handlingsrom og toleranse for åpenhet og vid ytringsfrihet. Den lojalitet som kreves av de offentlig tilsatte, skal ikke bare være bygget på hensyn til ledelsen av den virksomhet tjenestemannen arbeider i, men fremfor alt skal lojaliteten være rettet mot, og være forankret, i den befolkningen kommunen skal arbeide for.»*

Særlig dette siste er viktig å merke seg, da ytringene må leses ut ifra samfunnets behov. Som institusjon har

SFO/AKS har et viktig samfunnsopplegg, og faktum i saken vil være av allmenn interesse. Sivilombudet har fulgt opp saken i flere avgjørelser, blant annet SOM 2014/379, 2017/3278, 2018/4777 (se nærmere gjennomgang nedenfor) og 2021/742.

Som det fremgår av ombudets uttalelser, vil det i utgangspunktet *«bare være ytringer som påviselig skader eller påviselig kan skade arbeidsgivers interesser på en utilbørlig måte, som må ansees som illojale. Det må foreligge en åpenbar risiko for skade på arbeids-* ►

givers legetime og saklige interesser. At en ytring skaper debatt eller er ubehagelig for arbeidsgiver, er ikke tilstrekkelig.» Jf. SOM-2014/379. Relevant i vurderingen er om det kommer tydelig frem av handlingen at arbeidstakeren uttaler seg på egne vegne. Videre er stillingens karakter av betydning. Det må antas å være en strengere vurdering for en som innehar en sentral lederstilling, med nærhet til øverste ledelse/politisk ledelse. Det å få rettet kritisk søkelys på virksomheten, ligger innenfor ytringsfriheten, selv om dette er uønsket eller uheldig for arbeidsgiver.

Domstolene har også behandlet saker om når en arbeidsgiver kan sanksjonere ovenfor en ansatt for offentlige ytringer, jf. blant annet LB-2017-35146. Her var spørsmålet om det var adgang til å avskjedige en polititjenestemann på grunn av hans ytringer på Facebook. Retten mente at relevante momenter i en vurdering vil være ytringens innhold, ytringens form, faren for identifikasjon, forholdet til den ansattes funksjon og formålet med ytringen. Dersom ytringen har en slik form at den fremstår som et saklig innlegg i en pågående debatt, skal det mer til for å anse den som illojal. For det motsatte tilfelle, der ytringen primært er preget av personlige følelser og ren synsing, eller fremstår som usaklig, respektløs og harselerende, uten å bidra til en opplyst debatt, mener retten forholdet bør vurderes strengere. I den aktuelle saken ble det videre vist til at en ansatt i politiet må vise varsomhet med hvordan man omtaler grupper og enkeltpersoner.

Politiske ytringer på Facebook

Den 26. september 2006 åpnet Harvard-studenten Mark Zuckerberg opp Facebook som et kommunikasjonsforum for alle over 13 år med gyldig e-postadresse. Resten er historie. Inntoget til sosiale medier som Facebook har hatt en enorm påvirkningskraft verden over. På Facebook har alle mulighet til å gi uttrykk for det de mener og har lyst

til å si noe om. For politiske ytringer på Facebook vil ytringsfriheten og lojalitetsplikten kunne komme i konflikt med hverandre.

Sosiale medier som Facebook byr på utfordringer for arbeidsgivere. Særlig når arbeidstakere fremmer kontroversielle politiske ytringer på sin private konto utenom arbeidstid. Fritiden, og hva arbeidstaker benytter denne til, skal arbeidsgiver som utgangspunkt ikke ha noe styring over. Dette slo Høyesterett fast så langt tilbake som i 1959 (Rt-1959-900):

«(...) den enkelte arbeidstager i alminnelighet har full rådighet over sin fritid (...).»

Grunnloven § 100 tredje ledd gir et særskilt vern for politiske ytringer. I St.meld.nr.26 (2003-2004) side 22 fremholder Justisdepartementet at selv politiske ytringer som kan oppfattes som ærekrenkende eller rasediskriminerende, faller inn under ytringsfrihetens kjerneområde, slik at det i utgangspunktet vil være meget begrenset adgang til å forby slike ytringer. Med politiske ytringer mener departementet ikke bare ytringer som angår det politiske felt i snever forstand, men ytringer som gjelder alle spørsmål av politisk, samfunnsmessig, moralsk og kulturell art. At politiske ytringer har et særskilt vern er lagt til grunn i rettspraksis, jf. Rt-1997-1821, -samtidig som det ble presisert at det heller ikke for slike ytringer gjelder en uinnskrenket ytringsfrihet

Særtrekk ved vurderingen av politiske ytringer på Facebook

Som tidligere omtalt har Sivilombudet i flere saker uttalt at arbeidsgiver som utgangspunkt ikke har adgang til å reagere på ansattes ytringer, med mindre det foreligger en åpenbar risiko for skade på arbeidsgiverens legitime og saklige interesser. Dette omfatter politiske ytringer fra ansatte på Facebook. Vurderingsmomentene, som listet opp i

LB-2017-35146, blir de samme. Det er likevel noen særtrekk som vil være av betydning for vurderingen.

Ytringens skadepotensiale vil avhenge av blant annet spredningsfare og identifikasjonsfare. På Facebook, særlig hvis vedkommende har en åpen profil, vil spredningsfaren være høy. Ytringene vil være tilgjengelige for et stort antall personer, som igjen kan dele informasjonen videre. Med identifikasjonsfare siktes det til faren for forveksling mellom arbeidstakerens private meninger og arbeidsgivers standpunkter. På sosiale medier vil det som oftest kunne være en forholdsvis høy fare for forveksling, siden det er en ytring som er gjort offentlig tilgjengelig for alle som har en Facebook-konto. Dette gjør seg særlig gjeldende dersom den politiske ytringen kan knyttes til arbeidsplassen på en eller annen måte.

Formålet med ytringen kan ha selvstendig betydning for vurderingen. Dersom formålet er å bidra til samfunnsdebatten, skal det mye til for at ytringene ikke er beskyttet av ytringsfriheten. Dersom formålet er å skade arbeidsgivers interesser, vil det trekke i motsatt retning. For politiske ytringer på Facebook kan det være vanskelig å vurdere hva som er det reelle formålet bak ytringen. Formålet kan også være å få oppmerksomhet rundt egen person. Det i seg selv taler ikke for at det må gjøres en begrensning i ytringsfriheten, såfremt det ikke går på bekostning av arbeidsgivers legitime og saklige interesser.

Videre vil politiske ytringer som fremsettes i en nøktern og saklig form, som den klare hovedregel alltid være beskyttet av ytringsfriheten, selv om ytringene i seg selv er kontroversielle og er fremmet på Facebook. Det er først og fremst upassende, støtende, krenkende og usaklige ytringer som vil kunne falle utenfor. Dersom ytringene medfører brudd på taushetsplikt, enten den følger av lov eller avtale, vil det tale for at ytringene ikke er beskyttet av ytringsfriheten.

Nyhet! Medlemsfordeler på pensjon i Handelsbanken

Nå får du medlemsfordeler på pensjon i Handelsbanken. Har du en aktiv innskuddsordning, kan du flytte egen pensjonskonto til svært konkurransedyktige betingelser. Har du pensjonskapitalbevis fra tidligere arbeidsgivere, kan disse også flyttes til svært gunstige priser. Du får også din egen rådgiver som gjør pensjon enkelt for deg.

Hvorfor bør du ha pensjonen din i Handelsbanken?

- ✓ Svært gunstige betingelser. Lavere forvaltningskostnader.
- ✓ Bærekraftig forvaltning med historisk god avkastning.
- ✓ Personlig rådgivning.
- ✓ Pensjonsprofiler eller fritt fondsvalg.

Se alle fordelene på handelsbanken.no/jfpenisjon

JURIST
FORBUNDET

Ytrer seg

– Rettsstat er som oksygen, man tenker ikke på det før det oppstår mangel

– Det er litt påfallende at forholdsvis få jurister er aktive i den offentlige debatt i egenskap av jurist, og med bakgrunn i sine fagkunnskaper, sier advokat Brynjar Østgård.

 Ole-Martin Gangnes

Under koronapandemien har det vært til dels skarpe fronter i debatter om smitteverntiltak i samfunnet, nedstengning og vaksiner. Betydningen av ytringsfrihet i en krisesituasjon har blitt tydelig for mange. En av dem som har engasjert seg er advokat Brynjar Østgård – blant annet gjennom nettverket inngrep.no – et nettverk av norske jurister og medisinere.

«Vi vil bevare rettsstaten og hindre at frykt og uro leder Norge inn i en smittevernstat, der demokratiets lov må gi tapt for smittefrykt», skriver nettverket. Tanken bak nettverket er at jurister og medisinere skal løfte blikket og stille kritiske og prinsipielle spørsmål, forteller nettverket selv – som består av et hundretalls jurister, leger og psykologer.

I mars samlet nettverket 200 mennesker til en konferanse i Vika kino Oslo med tittelen «Pandemi og demokrati». Advokat Guro Tuv åpnet konferansen, og i et panel satt advokat Brynjar Østgård, sammen med filosofiprofessor Einar Øverenget, pensjonert kommunoverlege Dagfinn Haarr, professor i samfunnsøkonomi Jon Olaf Olaussen og lege og professor Mette Kalager.

– Rettsstat er som oksygen. Man tenker ikke på det, før det oppstår mangel. Som jurist er jeg opptatt av å planlegge for nok samfunnsmessig surstoff også under varslede kriser i fred, sa Brynjar Østgård under debatten,

som satte søkelys mot vaksinepass som adgangskontroll, hindringer i bevegelsesfrihet og andre inngrep som ble iverksatt under pandemien.

Takhøyden

Da Juristen senere spør Østgård om hvordan han vil beskrive ytringsklimaet generelt i det juridiske miljøet, sier han at flere bør komme på banen.

– Det er vanskelig å si noe generelt, men det er litt påfallende at forholdsvis få jurister er aktive i den offentlige debatt i egenskap av jurist, og med bakgrunn i sine fagkunnskaper, sier Østgård.

– Jeg reagerer eksempelvis på at de store advokatfirmaene, som er meget godt besatt med dyktige jurister, har forholdt seg tause om korona-tiltak og angrep rettsstaten og det frie samfunn.

– Hvordan vil du beskrive takhøyden for debatt om kontroversielle temaer?

– Både – og, men det er beklagelig at folk i mange tilfeller tillegges synspunkter de ikke har. Et ferskt eksempel er at kritisk syn NATOs utvidelse østover og våpenhjelp til Ukraina utlegges som om man er tilhenger av Putin og av Russlands angrep på Ukraina. Debatten er til dels temmelig primitiv.

– Unngår du å ta opp temaer som kan skape støy?

– Jeg prøver å velge mine kamper, og holder meg helst til emner som jeg både mener er sentrale og viktige og hvor jeg kan trekke på mine juridiske kunnskaper.

Vanskelige temaer

At ytringer om omdiskuterte temaer kan få konsekvenser både sosialt og i arbeidslivet er det mange eksempler på. Hva frykter man av sanksjoner?

– Personlig er jeg ikke redd for sanksjoner, ettersom jeg er frittstående advokat. Derimot vil jeg tro at mange er opptatt av hva arbeidsgiver og kolleger vil si. Balansen mellom ytringsfrihet og lojalitet i arbeidsforhold er for

øvrig en viktig problemstilling, sier Østgård.

– Hvilke temaer tenker du kan det være vanskelig å ytre seg om som jurist?

– Vanskelig å si noe generelt, men jeg vil tro at den som prøver å argumentere for større differensiering av straff i voldtektssaker og fjerning av minstepstraffen, vil få temmelig voldsomme utfall mot seg, uten spesiell forankring i saklige argumenter, men helst i outrerte og rent følelsesmessige beskrivelser.

– Hva slags reaksjoner, positive som negative, har du opplevd å få i etterkant av ytringer du har kommet med?

– I flere tilfeller har folk satt pris på saklige redegjørelser av juridisk og prinsipiell karakter. Det er posi-

Av negative reaksjoner er det vel stort sett den vanlige bjefingen på Facebook, der en del mennesker bare kjenner to farger, nemlig svart og hvitt

tivt. Av negative reaksjoner er det vel stort sett den vanlige bjefingen på Facebook, der en del mennesker bare kjenner to farger, nemlig svart og hvitt.

– Hvilke temaer skulle du ønske det ble snakket mer om – eller mindre om?

– Jeg etterlyser mer prinsipielle problemstillinger av juridisk og samfunnsmessig art. Eksempelvis reagerte jeg negativt på at president Zelenskij fikk tale i Stortinget. Jeg mener det var en prinsippløs, følelsesbasert, politisk taktikkbasert avgjørelse, og den stående applausen i stortingssalen etterpå var temmelig patetisk. Historiens dom vil nok være at den seansen skulle Stortinget vært foruten. Men må regne med at USA presset på i kulissene, sier Østgård.

– Ellers savner jeg forståelse for konstitusjonelle regler og prinsipper, og forståelse for hva grunnlovens ordninger egentlig betyr og hvor viktige de er.

Jusveteran om å ytre seg:

– Negative reaksjoner har aldri fratatt meg nattesøvnen

Rolf B. Wegner er i dag pensjonist, men har hatt et langt yrkesliv i mange roller.

 Tore Letvik

Wegner synes det er vanskelig å si noe generelt om yringsklimaet i det juridiske miljøet.

– Det finnes jo en rekke forskjellige juridiske miljøer. Yringsklimaet varierer nok fra det ene miljøet til det andre. Yringsklimaet internt i politiet, påtalemyndigheten og justisdepartementet har jeg alltid opplevd som ok. Jeg har aldri opplevd at noen er blitt «straffet» for sine ytringer. Men mer eller mindre håpløse meninger kan lede til et overbærende blikk eller litt hoderisting.

– Når en politileder presenterer sine meninger utad, f.eks. i media, blir bildet et noe annet. Er hans uttrykte meninger om jusrelaterte forhold litt spesielle, kanskje kontroversielle, får han gjerne høre det. Kritikken kan bli hard, hva enten den kommer fra sensasjonshungrige journalister eller fortørnede publikkummere.

– Er det takhøyde for debatt om kontroversielle temaer?

– Ja, jeg synes at takhøyden ved debatter med kontroversielle temaer er fullt ut tilfredsstillende. Men når en uttrykt mening kan tolkes som et urimelig angrep på en kollega med andre meninger, kan det bli litt spektakkel – eller av og til det motsatte, nemlig en talende taushet.

– Mon tro om ikke enkelte jurister som mener å ha opplevd at takhøyden er lav for juridiske ytringer på arbeidsplassen, av og til har feiltolket situasjonen. De tror at den motbør de opplever skyldes ytringens innhold, mens den egentlige hovedårsak er den uheldige form han har gitt ytringen.

Støy en fordel

– Har du unngått å ta opp temaer som kan skape støy?

– Nei, jeg har aldri internt eller eksternt unnlatt å si min mening i frykt for at den skal skape støy. Om en saklig formulert mening skaper støy, er dette egentlig en fordel for meningsytteren. Støyen er gjerne med på å synliggjøre og spre ytringens innhold.

– Hvilke temaer kan det være vanskelig å ytre seg om?

– Som embetsmann er det vanskelig utad å gi uttrykk for egne

meninger når disse kolliderer markant med meninger som den høyere ledelse har gitt uttrykk for. Dette har med lojalitet å gjøre. Slike meninger bør selvsagt sendes tjenestevei oppover i systemet – ikke via mediene.

– Hva slags reaksjoner har du opplevd å få i etterkant av ytringer du har kommet med?

– De ganger jeg har mottatt positive reaksjoner for meninger jeg har uttrykt, har det skjedd i form av noen vennlige ord. Slikt er jo hyggelig. Den positive reaksjon kan jo også komme ved at mottakeren av ytringen umiddelbart og uformelt signaliserer at han synes meningen var nyttig eller interessant. Negative reaksjoner jeg har mottatt, er misbilligelse – enten uttrykt i klartekst eller kanskje bare gjennom kroppsspråk. Slike reaksjoner har aldri fratatt meg nattesøvnen.

Tryg
Legehjelp

Trenger du henvisning, resepter eller en kort sykemelding?

Med Tryg Legehjelp inkludert i medlemskapet sparer du både tid og penger. Et legebesøk tar i gjennomsnitt 3 timer. Med vår online legehjelp kan du få løst en stor del av legebehovet gjennom en telefonsamtale. Spar tid og penger ved å unngå unødvendige legebesøk.

Tjenesten er åpen hele døgnet hele året og det er ingen ventetid. Tjenesten kan også benyttes av ektefelle/samboer og barn.

Telefon: 23 11 33 11 | forsikring@juristforbundetforsikring.no | juristforbundetforsikring.no

Nå kan du melde deg på Rettsikkerhetskonferansen 2022

Onsdag 21. september | Kl. 12.30 – 15.30 | Gamle Logen, Oslo samt direkte strømming

Noe av det vi spør om:

- Hvordan kan vi unngå at rettskjedene tar feil og at personer blir feildømt?
- Er det riktig at en som er frikjent, likevel må betale erstatning?
- Bør vi bruke omvendt voldsalarm i større grad enn i dag?
- Hvor går grensen for ytringsfriheten – for hatuttrykk og diskriminering?
- Hva betyr det digitale arbeidslivet for makt og menneskeverd?
- Hva er budskapet fra årets vinner av Rettsikkerhetsprisen?

Noen av dem du får møte:

- **Svein Tore Bergestuen/Eva Sannum**, kommunikasjonsbyrået Sannum & Bergestuen
- **Ingvild Bruce**, konst. lagdommer, Juristforbundets fagutvalg for straffeprosess og strafferett
- **Marius Dietrichson**, leder av Advokatforeningens forsvarergruppe
- **Jane Dullum**, forsker ved NOVA/OsloMet
- **Trine Einum**, koordinator for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep, Trøndelag politidistrikt
- **Kristine Flatnes**, rådgiver, Norske Kvinners Sanitetsforening
- **Halvard Helle**, partner i advokatfirmaet Schjødt
- **Bjørn Olav Jahr**, forfatter og forlagsredaktør
- **Adele Matheson Mestad**, direktør, Norges institusjon for menneskerettigheter
- **Asbjørn Rachlew**, forsker og lærer ved Politihøgskolen
- **Dag Wiese Schartum**, professor ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
- **Vebjørn Selbekk**, ansv. redaktør, Dagen
- Årets vinner av Rettsikkerhetsprisen

Rettsikkerhetskonferansen

Lett servering og registrering fra kl. 12.00

Etter konferansen inviterer Juristforbundet deltakerne til baksnakk og et glass.

Programmet for Rettsikkerhetskonferansen er under utarbeidelse.

Rettsikkerhetskonferansen blir strømmet direkte.

Gratis adgang for medlemmer og ikke-medlemmer (manglende oppmøte/avmelding etter frist belastes med kr 300).

Oppdatert informasjon om Rettsikkerhetskonferansen på juristforbundet.no.

Påmelding til fysisk eller digital konferanse på www.juristforbundet.no innen **16. september**.

JURIST
FORBUNDET

Rettsikkerhet

Ambassadør mistet sikkerhetsklarering – gikk til sak mot staten og vant i tingretten

– Det opplevdes som at jeg ikke lenger var god nok for Norge

Den jusutdannede topp-diplomaten Olav Myklebust (54) ble fratatt sikkerhetsklarering og mistet jobben som ambassadør for Norge fordi han etablerte et forhold med en thailandsk kjæreste. – Jeg opplevde det som at klareringsmyndighetene ikke lenger anså at jeg var god nok for Norge, sier han til Juristen.

Tore Letvik

Vi snakker med Myklebust en uke etter at han vant søksmålet mot staten med advokatbistand fra Juristforbundet, ved lederen for forbundets advokatkontor, Arild Jebens. Oslo tingrett tilkjente Myklebust millionerstatning og slo fast at behandlingen og vurderingene som var gjort av Sivil

Klareringsmyndighet (SMK) førte til ugyldige konklusjoner.

Myklebust roser Juristforbundets advokat for hjelpen, og er også full av ros til sine kolleger i Utenriksdepartementet for all støtte og oppmuntring de ga ham under den tre år lange kampen mot klareringsmyndighetene.

– Støtten fra kolleger har betydd mye for meg og nå håper jeg igjen å kunne få jobbe for Norges interesser som diplomat en gang i fremtiden. Det er svært meningsfulle og spennende oppdrag som jeg gjerne vil utføre igjen, sier Myklebust.

Informerte sine overordnede

Myklebust har hatt et langt liv bak seg som diplomat og med høy sikkerhetsklarering etter at han ble ferdig utdannet som jurist fra Universitetet i Bergen i 1993. Den ene betrodde stillingen etter den andre fulgte, og han ble utnevnt til Norges ambassadør i Polen i 2017, hvor han tiltrådte i januar 2018. Etter ett års arbeid for Norge i Polen startet en langvarig prosess for dip-

lomaten, som i tråd med regelverket for lengst hadde informert sine overordnede om at han hadde en kjæreste fra Thailand.

Det statlige organet som startet prosessen var Sivil Klareringsmyndighet (SKM). SKM ble opprettet i 2018, og «Lov om nasjonal sikkerhet» (sikkerhetsloven) trådte i kraft året etter. SKM fremmet krav om detaljerte opplysninger om Myklebusts thailandske kjæreste, og hun fremskaffet blant annet vandelsattest og inngående personopplysninger tilbake i tid. SKM var imidlertid ikke tilfreds da det ble krevd fullstendige opplysninger så langt som ti år tilbake i tid. SKM kom til at det manglet opplysninger for de ti årene, og besluttet derfor å tilbakekalle Myklebusts sikkerhetsklarering som følge av hans kjæresteforhold til en person fra en annen stat. Tilbakekallet av sikkerhetsklareringen førte til at han måtte fratre stillingen som Norges ambassadør til Polen.

– Det var som om alt jeg hadde gjort gjennom 30 år, det at jeg hadde hatt høyt betrodde stillinger med

Olav Myklebust sammen med lederen av Juristforbundets advokatkontor, Arild Jebens (f.h.), utenfor Oslo tinghus.

høy sikkerhetsklarering uten den minste negative anmerkning og det at Utenriksdepartementet ved min leder og autorisasjonsansvarlige ga meg de beste skussmål ikke betød noe som helst i SKMs vurdering av om jeg var å stole på, ene og alene fordi jeg hadde kjæreste fra et annet land, sier Myklebust. For hans kjæreste var det også belastende.

– Hun opplevde at det var hennes feil at jeg ikke kunne være ambassadør, noe som var ubehagelig for henne, sier Myklebust som klaget på SKMs avgjørelse om å tilbakekalle hans sikkerhetsklarering. Klageorganet Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) brukte ni måneder før de

omgjorde SKMs tilbakekalling, og ga Myklebust tilbake samme sikkerhetsklarering som tidligere. Men da var skaden allerede skjedd, ambassadejobben tapt, og den erfarne diplomatens arbeidsplass flyttet til Utenriksdepartementet, hvor han nå jobber som seniorrådgiver. Også mens han ventet på NSMs behandling av klagen jobbet han i Utenriksdepartementet, men med arbeidsplass i en sidebygning. Til tross for hans solide bakgrunn kunne han ikke bevege seg fritt i UD's bygningsmasse.

– Hvis jeg skulle bevege meg i UD's hovedlokaler måtte jeg bli fulgt av en kollega, sier Myklebust. Han har vært medlem av Jurist-

forbundet siden studiene og hadde allerede bedt om advokatbistand da NSM ga ham tilbake sikkerhetsklareringen. Advokat Arild Jebens var da allerede tungt inne i saken med søksmål mot staten.

– Det var heller ikke slik at staten ville gå inn på forlikshandlinger, så dermed tok vi saken til retten, sier Jebens, som er godt fornøyd med dommen i Oslo tingrett.

– Det viktigste for oss var å få konstatert at beslutningen om å tilbakekalle sikkerhetsklareringen var ugyldig, samt å sikre at Myklebust fikk erstatning for tap han lidte som følge av SKMs feilbehandling. Det oppnådde vi, og for Juristforbundets ►

– Det opplevdes som om jeg ikke lenger var god nok for Norge, sier Olav Myklebust (t.h.), som er utdannet jurist og hadde 30 års tjeneste for Norge bak seg da han ble fratatt sin sikkerhetsklarering og mistet jobben som ambassadør.

del er det godt å se at det vi kjemper for bærer frukter, også i en sak som denne saken som ikke er i kjernen av arbeidsretten, sier Jebens. Han forteller at Juristforbundets advokatkontor har fått stadig flere slike saker de siste årene hvor tilbakekall av sikkerhetsklarering har fått konsekvenser for ansattes arbeidsforhold.

– Dette er saker som betyr mye og kan ha store konsekvenser for de arbeidstakerne det gjelder. For medlemmet kan det være viktig å ha en solid organisasjon i ryggen som kan bistå i hele prosessen, sier Jebens.

Optimist

Tingretten tilkjente Myklebust noe over en million kroner i erstatning og gjorde det klart at han hadde fått

Det viktigste for oss
var å få konstatert at
beslutningen om å tilbake-
kalle sikkerhetsklareringen
var ugyldig

en fullstendig seier. Staten ble da også dømt til å betale saksøkers saksomkostninger.

Myklebust forteller at gleden var stor da seieren var et faktum, også hos hans kjæreste.

– Vi var begge glade for resultatet i tingretten. Det viktigste var å få rettens tilslutning til at SKMs beslutning av flere grunner var ugyldig, med svikt både i saksbehandlingen og i lovanvendelsen. Men jeg er også glad for at det ble et betydelig erstatnings-

beløp. Slik viser dommen at feilaktige klareringsavgjørelser har store negative konsekvenser også økonomisk, både for enkeltmennesker og for det offentlige, sier Myklebust som mener regjeringen nå bør iverksette tiltak for å hindre at flere nektes sikkerhetsklarering på feil grunnlag.

– Mange har opplevd dette, på mange ulike yrkesområder, og dommen i Oslo tingrett bør være et klart signal om at politikerne bør gripe inn for å endre praksisen, sier han. Myklebust utfører i dag oppgaver i UD av stor betydning for Norge, blant annet innen tvisteløsning og internasjonale forhandlinger om mineralutvinning på de store havdyp.

Oslo tingrett avsa dom 27. mai. Ankefristen på en måned var ikke utgått i det Juristen gikk i trykken.

**Bli med
Juristforbundet
til Siena og
Chianti!**

Kultur, gastronomi og jus i Toscana

Målgruppe: **Alle medlemmer i Juristforbundet**
Fra: **Torsdag 22. september 2022 kl. 10.00**
Til: **Fredag 23. september 2022 kl. 12.00**
Sted: **Toscana, Italia**
Kursnummer: **2022955**
Påmeldingsfrist: **10. juli 2022 kl. 12.00**

Alle medlemmer i Juristforbundet inviteres til Forum for Næringsdrivendes seminar i Italia i september.

Temaer

- Utvalgte emner fra EU/EØS retten: En teoretisk og praktisk tilnærming, herunder konsekvenser ved brudd. Christian Franklin, Professor i EØS-rett ved UiB.
- Arbeidsrettslige temaer: Avslutning av arbeidsforhold, varsling og diskrimineringsrett. Thorkil H. Aschehoug, Partner og leder av Arbeidslivsavdelingen i Grette og fast medlem av Juristforbundets fagutvalg for arbeidsrett og tjenestemannsrett, samt fast medlem av Diskrimineringsnemnda.

Praktisk informasjon

Flytider:
21. september Gardermoen - Paris - Firenze: kl. 17.30 - 22.35
24. september Firenze - Amsterdam - Gardermoen: kl. 11.20 - 16.20

Hotell: Il Piccolo Castello.

Det er bindende påmelding etter påmeldingsfristens utløp. Det er begrenset antall plasser.

Arrangør: Forum for Næringsdrivende.

Pris: 12 900 kroner i enkeltrom.

Prisen inkluderer:

- Kurset
- Flyreise tur/retur Gardermoen - Firenze
- Transport fra flyplassen i Firenze til hotellet tur/retur
- Overnatting i enkeltrom tre netter på Il Piccolo Castello
- Frokost alle dager
- To middager
- En lunsj
- Utflukt til Siena og Chianti

Obligatorisk etterutdanning

Medlemmer av Advokatforeningen som deltar fysisk på arrangement i regi av Juristforbundet for å få etterutdannings-timer, må selv registrere dette på Advokatforeningens "Min side" eller selv holde oversikt over timene på annen måte. Bekreftelse vil bli sendt deltakerne etter endt arrangement. Husk å ta vare på dokumentasjon som invitasjon/program osv.

Påmelding: www.juristforbundet.no/kurs Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25.

Skal statsforvalterstrukturen følge fylkesstrukturen?

Spørsmålet påvirker rundt 250 jurister og mange kjenner på usikkerhet

Statsforvalterstrukturen er til utredning.

 Ole-Martin Gangnes

Den forrige regjeringen slo sammen en rekke statsforvalterembeter – det var også da Fylkesmannen skiftet navn til Statsforvalteren. Dette skjedde samtidig som flere fylker ble slått sammen. Men den nåværende regjeringen legger opp til endringer i denne fylkesstrukturen, og vil oppløse tvangssammenslåtte fylkeskommuner som sender søknad etter vedtak i fylkestinget.

Dette har ført til at spørsmålet om endring av statsforvalterens geografiske struktur også har kommet opp. For hva skjer når fylkessammenslåinger reverseres? Skal da statsforvalterembetene følge etter?

Regjeringen har bestemt at statsforvalternes geografiske inndeling skal evalueres og Kommunal- og distriktsdepartementet har gitt Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) i oppdrag å gjennomføre en evaluering av statsforvalterstrukturen innen 1. oktober 2022.

– Det vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for å vurdere framtidens struktur i lys av endringer i fylkesinndelingen, sa daværende kommunal- og distriktsminister Bjørn Arild Gram (Sp) i en pressemelding om saken i januar.

Departementet skriver at prinsippet om størst mulig grad av felles inndeling med fylkeskommunen ble tillagt betydelig vekt i den nåværende strukturen, men «ble balansert mot andre hensyn».

Halvard Øren, leder for Statsforvalterjuristene i Juristforbundet

Dette vil fortsatt være et viktig forhold når vi ser på strukturen videre, skrev departementet.

– Det er tre år siden ny struktur for statsforvalterne trådte i kraft. Nå er flere fylker i en prosess rundt deling som igjen kan føre til endringer i fylkesinndelingen. Derfor er det viktig å nå gjennomføre en evaluering av statsforvalterstrukturen, med særlig vekt på å få frem kommunenes erfaringer, sa Gram.

Mange juristarbeidsplasser

Slik det ligger an nå, så er det embetene Oslo og Viken, Troms og Finnmark og Vestfold og Telemark som kan få en endring. Hva regjeringen bestemmer seg for påvirker en rekke juristarbeidsplasser i statsforvalterembetene. Bare i Oslo er det 175 jurister og totalt er det rundt 250 jurister som venter i spenning på utredningen som kommer i oktober.

Det forteller Hallvard Øren,

Eva Theresa Fekete, hovedtillitsvalgt for juristene hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

leder for Statsforvalterjuristene i Juristforbundet. Selv arbeider han ved Statsforvalteren i Oslo og Viken.

– Det gikk fra 16 til 10 embeter i 2019. Når det nå skal komme en evaluering av statsforvalterne, på grunn av endringer i fylker igjen, har vi som forening mange innspill til evalueringen, sier Øren.

– Rammen rundt organiseringen må handle om hvordan oppgavene våre skal løses på en best mulig måte. Når det gjelder geografi, kan det ikke alene knyttes opp til fylkeskommunene.

– Statsforvalterne samarbeider med mange instanser. Derfor må ikke dette gå på autopilot etter et kart. Det er flere faktorer som må vurderes og være avgjørende, sier han.

Den tillitsvalgte for juristene ved Statsforvalteren forteller at mange kjenner på en uro om dagen – blir det en ny omorganisering igjen?

Rammen rundt organiseringen må handle om hvordan oppgavene våre skal løses på en best mulig måte

– Dette snakkes om og blir tatt opp av de ansatte. Det er i bevisstheten og man befinner seg litt i et vakuum fram til man vet hva som skjer i oktober. Vi kjenner på en usikkerhet om dagen, sier Hallvard Øren.

Stort område

Hovedtillitsvalgt for juristene i Troms og Finnmark, Camilla Solheim, sier de er usikre på hva fremtiden bringer for embetet. I mai foreslo regjeringen for Stortinget å oppdele Troms og Finnmark, etter at det tidligere var vedtatt politisk hos fylkeskommunen.

– Vi i Troms og Finnmark forvalter saker for et stort geografisk område, ved at fylket er det største i landet. Det har sine utfordringer når så mange av våre oppgaver krever en viss nærhet til kommunene, ved tilsyn eller saksbehandling, sier Solheim.

– Samtidig kjenner vi på at sammenslåingen som ble gjort i 2019 har medført et større kompetansemiljø, og andre muligheter for oppgaveløsning enn tidligere. Vi har nå gitt våre innspill til

DFØ, som skal evaluere statsforvalterens geografiske struktur, og vi venter spente på rapporten som kommer, sier hun.

Hovedtillitsvalgt for juristene hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Eva Theresa Fekete, kjenner også på uroen rundt organisering og geografi.

– Vi slutter oss til at mange nok kjenner på en uro knyttet til dette. Det er nylig gjennomført intervjuer av DFØ, så praten går i gangene også hos oss. Status er at vi fortsatt er i omstilling etter sammenslåingen av de tidligere embetene i Vestfold og Telemark, sier hun.

– De fleste av våre medlemmer er nok er enige om at sammenslåingen av embetene Vestfold og Telemark har bidratt til både større rettslikhet, og mere robuste fagmiljøer, som igjen gir både økt rom for spesialisering og mindre sårbarhet.

Fekete sier det likevel er forståelse for at dette er en politisk beslutning.

– Vårt hovedfokus er derfor at en eventuell splitting av embetet i Vestfold og Telemark gis gode rammebetingelser, slik at vi kan fortsette å levere gode tjenester til våre brukere. Det være seg enkeltpersoner, bedrifter, kommuner eller andre.

– Vi har naturlig nok medlemmer som både er for og mot splitting av embetet, og vi ser frem til en snarlig avgjørelse i saken, sier hun.

Ett av flere hensyn

Statssekretær Gunn Karin Gjøl i Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD), sier til Kommunal Rapport at:

– Hensynet til størst mulig grad av felles inndeling med fylkeskommunen er ett av flere hensyn som skal vurderes. Evalueringen vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for å vurdere eventuelle endringer i statsforvalterstrukturen i lys av endringer i fylkesstrukturen. Det er i dag ett unntak fra felles inndeling med fylkeskommunen, og det er Statsforvalteren i Oslo og Viken. Alle embetene følger imidlertid fylkenes yttergrenser, sier Gjøl.

Skal finne kandidater til å lede Juristforbundet i neste periode

Valgkomiteen i Juristforbundet er i gang med arbeidet foran landsmøtet. Det skal nomineres kandidater til flere ulike lederverv og styreplasser, forteller valgkomiteens leder.

 Ole-Martin Gangnes

Landsmøte i Juristforbundet, som er forbundet øverste organ, foregår i Bergen 11.–12. november i år.

Der skal det velges president, visepresident, to direkte valgte medlemmer av hovedstyret og et felles varamedlem for disse. (Styret består ellers av representanter valgt av de ulike medlemsseksjonene)

I tillegg skal det velges ledere til forbundets kvinneutvalg og inkluderings- og mangfoldsutvalg – samt leder, fire medlemmer og to varamedlemmer til forbundets kontrollkomité.

Det er foreløpig uklart hvor mange av de som kan det, som stiller til gjenvalg i de ulike vervene – for eksempel kan forbundets nåværende president Håvard Holm stille til gjenvalg dersom han ønsker det. Men uansett skal valgkomiteen ha navn på fjorten kandidater klare når de leverer sin innstilling.

Valgkomiteens leder Stein-Arne Hammersland ba tidligere denne måneden, i et intervju på juristen.no, medlemmer i Juristforbundet om å komme med forslag til kandidater for alle de ulike vervene. En innstilling skal være klar innen 1. september.

– Vi ønsker forslag til kandidater – enten man foreslår seg selv eller andre. Et forslag behøver ikke være avklart med den det gjelder, prosessen videre tar vi oss av, sa Hammersland.

– Dette er tredje gang jeg er med i valgkomiteen på denne måten og det er interessant og morsomt arbeid. Det er mange verv som skal fylles så vi har nok å gjøre, sier Hammersland til Juristen.

I tillegg til Hammersland, består valgkomiteen av Kjetil Bruland Sørensen (JF-Stat), Camilla Njå (JF-Privat), Tom Schelderup Skare (JF-Kommune) og Frode Elgesem (JF-Dommerforeningen)

Utfyllende kompetanse

I valgkomiteens instruks heter det at blant de fire kandidatene som valgkomiteen innstiller til styreplasser, skal det være minst to av hvert

Juristforbundets landsmøte foregår i Bergen i november.

Valgkomiteens leder Stein-Arne Hammersland ber medlemmer i Juristforbundet om å komme med forslag til kandidater for alle de ulike vervene.

kjønn. I tillegg skal komiteen bidra til at styret er representativt med hensyn til geografiske regioner og ulike aldersgrupper.

Dessuten skal det tas hensyn til at hovedstyret samlet sett skal ha bred og utfyllende kompetanse og erfaring.

– Hvor erfarne kandidater ser dere etter? Må man ha vært tillitsvalgt i mange år?

– Det er litt ulikt for de ulike vervene hva vi ser etter. Når det gjelder vervene som president og visepresident, har disse en særlig viktig rolle. Instruksen vi jobber etter legger vekt på lederegenskaper og evne til å få hovedstyret til å fungere godt. Disse skal også kunne representere og markere forbundet utad.

– Dessuten er akkurat disse to vervene organisert slik at det primært utøves på heltid, selv om det er åpning for at det kan utøves som et gradert engasjement. Her bør man nok kjenne forbundet godt fra før. Det bør man nok også i verv i kontrollkomiteen.

– Når det gjelder de to direktevalgte til hovedstyret kan det være andre krav og personlige egenskaper som gjelder. Det samme gjelder ledere for utvalgene. Men generelt

ser vi etter alle som er interessert i de ulike vervene, sier Hammersland.

Intervjuer i sommer

– Opplever dere stor interesse? Hva er din erfaring etter flere runder i valgkomiteen?

– Ja, det gjør vi. Ofte fra de ulike medlemsseksjonene, men også fra medlemmer i forbundet. Det ønsker vi denne gang også.

– Hvordan jobber valgkomiteen videre nå, frem til dere legger frem en innstilling i september?

– I tillegg til at vi har oppfordret medlemmer av forbundet til å foreslå kandidater, har vi møter med styrene i de ulike medlemsseksjonene i Juristforbundet. Det gjør vi for å kartlegge hva de tenker om hvilket fokus forbundet bør ha fremover og hvilke tanker de har om videre drift og utvikling av Juristforbundet. Også går vi i gang med å intervju kandidater i løpet av sommeren.

Hammersland tror sonderinger i medlemsforeningene bidrar til god forankring blant de tillitsvalgte og ser frem til å presentere valgkomiteens innstilling for landsmøtet i Bergen i november.

– Verv i Juristforbundet er en spennende mulighet til å være med å

Verv i Juristforbundet er en spennende mulighet til å være med å forme politikken og drifte forbundet

forme politikken og drifte forbundet og bør appellere til mange. Det er også en spennende tid nå og veldig mye å engasjere seg i – enten vi snakker om juristutdanningen, stillingskoder for jurister, behovet for juridisk kompetanse eller det hybride arbeidslivet med hjemmekontor også videre. Vi ser etter alle engasjerte jurister som ønsker å bidra i Juristforbundet, sier Hammersland.

Satsingsområder

Det er Hotel Norge i Bergen som er arena for Juristforbundets landsmøte i november. Tillegg til styre- og ledervalg, skal det behandles en rekke andre saker – blant annet prinsippprogram for forbundet og hovedsatsingsområder for aktivitet i kommende periode. Landsmøtet skal også behandle saker som er fremmet av hovedstyret, seksjonene, medlemsforeningene eller enkeltmedlemmer.

Enkeltmedlemmer kan fremme saker til landsmøtet via styret for seksjonen de tilhører senest tre måneder før landsmøtet. Vil du fremme en sak til landsmøtet 2022, må den sendes seksjonsstyret ditt innen 11. august, opplyser Juristforbundet.

Det er de valgte delegatene som har tale-, forslags- og stemmerett under landsmøtet. Disse velges under de ulike seksjonenes årsmøter i forkant av landsmøtet. Delegatene fordeles på medlemsseksjonene etter en nøkkel.

Alle medlemmer av Juristforbundet kan følge landsmøtet, enten ved å være til stede i landsmøtelokalet eller ved å følge en strømmet versjon på nett, opplyser forbundet.

Slik gikk hovedtariffoppgjøret i staten

Rammene for årets lønnsoppgjør i staten er ferdig forhandlet og Akademikerne fikk til slutt en økonomisk ramme på 3,84 %, altså noe mer enn frontfaget. Men det er ikke bare kroner det står om ved et hovedtariffoppgjør. I denne artikkelen får du et innblikk i hva, hvordan og hvorfor det forhandles.

Av Yasmine Halnes, rådgiver
i Juristforbundet

Hvem representerer deg og dine interesser

Det er hovedsammenslutningene på sentralt nivå som er part i hovedtariffavtalen og forhandler på vegne av sine medlemmer. Juristforbundets hovedsammenslutning er Akademikerne. Styreleder i Juristforbundet -Stat, Sverre Bromander, og rådgiver Yasmine Halnes representerer Juristforbundet i Akademikernes forhandlingsutvalg under årets hovedoppgjør.

LO, YS og Unio har til nå hatt én, felles hovedtariffavtale, mens Akademikerne har hatt sin egen avtale. En viktig forskjell mellom avtalene er hvor stor andel av den totale økonomien som skal gis til *lokale forhandlinger* i virksomhetene. Vi i Akademikerne mener at det er de lokale partene som kjenner behovene i virksomheten best og som sammen kan komme frem til den mest hensiktsmessige fordelingen av midlene.

De to tariffavtalene forhandles parallelt. Unio har vært misfornøyd med det lønsmessige utbyttet av LO,

YS og Unio-avtalen, spesielt for sine utdanningsgrupper. I år avtalte Akademikerne og Unio at sistnevnte skal forhandle etter Akademikernes avtale. Det betyr at Akademikernes og Unios avtale per nå har flere medlemmer enn LO og YS. Det er positivt at vi sammen med Unio kan stå sterkere i kampen for bedre lønns- og arbeidsvilkår for våre medlemmer.

Hva er et hovedtariffoppgjør?

I et hovedoppgjør, som finner sted hvert andre år, forhandles det både om økonomien og det tekstlige innholdet i tariffavtalen. Da har vi med andre ord mulighet til å få gjennom viktige endringer som det er behov for i arbeidslivet, ikke bare høyere lønn.

Årets forhandlinger, og særlig meklingen, var svært krevende og vanskelig. Vi brøt forhandlingene fredag 29. april på ettermiddagen, og fristen for å komme til enighet ved mekling var kl. 00 natt til tirsdag 24. mai. Vi kom til enighet hos riskmekleren først 18 timer på overtid.

Det var mange store spørsmål og temaer på bordet i dette hovedoppgjøret.

Økonomi

Pengene er alltid viktig. Akkurat nå er det økonomiske bildet preget av stor usikkerhet. Det er mange variabler vi ikke har kontroll på, som krigen i

Europa, økte strømpriser og høy inflasjon. Usikkerheten har gjort det komplisert å avgjøre hvor mye vi kunne kreve. Vi gikk inn i oppgjøret med tydelige signaler til staten om at utdanning må lønne seg. Vi har også delt våre bekymringer knyttet til å rekruttere og beholde avgjørende kompetanse i staten.

Forholdet til frontfaget

Industrien har i mesteparten av etterkrigstiden vært retningsgivende for øvrige tariffområder i lønnsforhandlingene i Norge. De forhandler med andre ord først, og danner det såkalte frontfaget. Resultatet herfra virker som en norm for andre avtaleområder, deriblant for Akademikerne og det statlige tariffområdet.

I 2020 var frontfagsrammen 1,7 %. Rapporten fra Teknisk beregningsutvalg viste imidlertid at offentlig sektor var alene om å forholde seg til rammen. I år møtte staten de faktiske behovene og utfordringene vi ser i statlig sektor hvor høyt utdannede ikke får tilstrekkelig uttelling lønsmessig og gapet til andre sektorer fortsetter å øke. Det var viktig å markere at frontfaget ikke skal være er en fastlåst fasit uten mulighet for forhandling.

Vi fikk til slutt fremforhandlet en ramme på 3,84 %, tilsvarende rammen som ble resultatet i KS og Oslo kommune. Vi er fornøyde med at staten gjennom dette oppgjøret har utvist en smidigere holdning til frontfaget, som endte på 3,7 %. Når virkningen av lønnsoppgjøret fra i fjor er trukket fra (overheng og glidning), betyr dette at 2,46 % fordeles til lokale forhandlinger med virkning fra 1. mai i år.

I god tid før forhandlingene skal være avsluttet 31. oktober 2022, vil Kommunal- og distriktsdepartementet regne ut gjennomsnittslønnen for hver virksomhet på de to avtalene. Gjennomsnittslønnen ganges så med antall

årsverk på hver avtale og ganges deretter med 2,46 %.

Eksempel: Virksomhet Y har en gjennomsnittslønn for Akademikerne og Unio på kr. 700 000. Virksomheten har 40 årsverk organisert på vår avtale. Lokal pott utgjør da kr. 688 800.

Som ellers er det viktig at våre tillitsvalgte oppfordrer arbeidsgiver til å legge til midler i potten. Dialog med arbeidsgiver om dette i god tid før de lokale forhandlingene kan belyse de utfordringene tillitsvalgte ser for våre medlemmer.

Uorganiserte

Det følger av prinsippet som er fastsatt av Stortinget at de uorganiserte følger den avtalen som samlet sett organiserer flest medlemmer i staten. Som nevnt innledningsvis er vår avtale nå den største. Vi vet flere lurer på hvordan håndteringen av de uorganiserte vil bli fremover, og vi vil komme tilbake med mer informasjon så snart som mulig.

Prinsippet om all økonomi til fordeling lokalt

Ved årets hovedoppgjør ble særlig ett av grunnprinsippene ved vår avtale utfordret. Akademikerne har de siste fem årene fått all økonomi til fordeling lokalt i virksomhetene, og det er viktig at vi sikret at hele potten gis til lokale forhandlinger i år også. Det er de lokale partene som kjenner behovene i virksomheten best og som sammen kan komme frem til den mest hensiktsmessige fordelingen av midlene.

Tilbakemeldingene vi får viser at dette er et viktig prinsipp for at lønn skal være et reelt virkemiddel for å beholde kompetanse, og hindrer at lønn fordeles tilfeldig sentralt, av parter som ikke kjenner virksomhetens behov.

Kravet om innføring av egen stillingskode for jurister

Juristforbundet har lenge jobbet for å få innført egne stillingskoder for juristene i staten. Til nå har hvem som helst kunnet utgi seg for å være jurist. 28. april vedtok Stortinget imidlertid å lovbeskytte tittelen jurist. Det betyr at bare de med master i rettsvitenskap har lov til å kalle seg jurist.

Dette bør staten følge opp, og tiden er overmoden for at jurister som jobber i staten får synliggjort sin kompetanse. Tittelen «rådgiver» sier ingenting om hva du kan. Tittelen «jurist» gir derimot trygghet for den som søker og mottar statlige tjenester. Trygghet for at saken din er behandlet av en som kan juss, og kan sikre deg rettighetene dine.

Dessverre fikk vi ikke fullt ut gjennomslag for vårt krav, men partene ble enige om at stillingskodesystemet skal gjennomgås. Vi er glade for at det nå foreligger en konkret forpliktelse for partene om å se helhetlig på dagens praksis. Dette arbeidet avsluttes 1. februar 2024. I mellomtiden vil vi oppfordre våre tillitsvalgte til å jobbe aktivt med muligheten som ligger i å avtale passende arbeidstitler lokalt etter hovedtariffavtalens punkt 2.3.

Hjemmekontor og reisetid

Hjemmekontorforskriften regulerer i begrenset grad de spørsmålene som betyr noe for våre medlemmer, og det er positivt at det skal settes ned et partssammensatt arbeid med fokus på rettigheter, herunder forsikringer og utgiftsdekning. Arbeidsgruppen har frist til 1. februar 2023.

Vi har også erfart at det verserer usikkerhet knyttet til reglene om reisetid i Hovedtariffavtalen, særlig opp mot nyere Høyesterettspraksis på området. Av den grunn skal også praksisen knyttet til reisetid jobbes med i en parts-sammensatt arbeidsgruppe hvor gruppen har frist til 1. februar 2024.

Styrking av rettigheter ved lønnsvurderinger utenfor lokale forhandlinger, medbestemmelse, minstelønn og tillitsvalgtes lønnsutvikling

Arbeidsgiver skal inntil 12 måneder etter ansettelse foreta en lønnsvurdering for arbeidstakeren. Vi har imidlertid erfart at det syndes i praksis. Det er ikke rent sjeldent vi hører at medlemmene våre får beskjed om at slik en vurdering er gjort, men at det ikke resulterte i noen lønnsøkning. Det er ingen krav til begrunnelse for vurderingen og det er arbeidsgiver som ensidig gjør vurderingen.

Det er derfor viktig at vi nå har fått gehør for at denne vurderingen

skal gjøres i dialog med den ansatte. Vi håper dette medfører en bedre etterlevelse av bestemmelsen og større forutsigbarhet for ansatte.

I 2020 ble det innført en ny bestemmelse i HTA punkt 2.5.5. nr. 4 som gir arbeidstakere som gjeninntre fra ulønnet permisjon rett til lønnsvurdering ved gjeninntreden. Også her har vi sett at dette ikke alltid gjøres, eventuelt gjøres for sent. Det er derfor viktig at vi har fått gjennomslag for at denne lønnsvurderingen nå skal drøftes med de tillitsvalgte.

Tillitsvalgte er ved årets oppgjør også gitt mulighet til å etablere egne minstelønnsnivåer for henholdsvis bachelor- og masterutdannede i sin virksomhet. Minstelønnen som fremforhandles på sentralt nivå er bundet opp til å følge lønnstrinn 51 i avtalen til LO/YS. Denne er nå oppjustert til kr. 478 300, altså en økning på kr. 10 000, men er etter vårt syn likevel altfor lav for en nyutdannet jurist.

Juristforbundets lønnsstatistikk viser riktignok at den gjennomsnittlige startlønnen for en statsansatt jurist i 2021 lå på kr. 522 000, men vi vet at det fortsatt er virksomheter som plasserer jurister på minstelønssatsen. Vi håper at endringen i avtalens punkt 2.3 gjør at de virksomhetene som benytter dagens minstelønssats, etablerer et rimeligere nivå lokalt for masterutdannede enn det som følger av HTA § 3.

Vi erfarer at tillitsvalgte kan oppleve utfordringer knyttet til sin egen lønnsutvikling, og er derfor svært glade for at tillitsvalgtes lønnsutvikling nå skal være en del av den lokale lønnspolitikken. De tillitsvalgte er vår viktigste ressurs og i realiteten de som sørger for et velfungerende trepartssamarbeid i norsk arbeidsliv.

Opplæring i ny hovedtariffavtale

Akademikerne arrangerer regionale tariffkonferanser hvor endringene i tariffavtalen fra årets hovedoppgjør gjennomgås. Vi anbefaler at våre tillitsvalgte melder seg på disse kursene for å være best mulig rustet til å forstå og anvende innholdet i den nye avtalen. Videre arrangerer Juristforbundet kurs i Hovedtariffavtalen og lokale forhandlinger i august og september.

Jurist på internasjonalt oppdrag

Heidi Heggdal, tingrettsdommer i Oslo tingrett, pt Justice Monitor i EULEX, Kosovo, skriver om sitt arbeid i Kosovo og hvordan du som jurist kan få muligheten til å jobbe i utlandet.

Tradisjonelt sett har ikke juridisk embetseksamen vært sett på som en naturlig inngang til en internasjonal yrkeskarriere. Lovverket er jo i det vesentlige nasjonalt forankret. Særlig gjelder dette for aktørene i retts-salen. De enkelte lands rettstradisjoner og lovgivning kan være til dels veldig forskjellige, selv i Europa, og spørsmålet blir da hva norske dommere, aktører og advokater kan bidra med internasjonalt. Svaret ligger i kunnskap og anvendelse av internasjonale standarder for rettførdig rettergang, samt oppbygging og vedlikehold av rettsstaten. Vi er verdens jo tross alt verdens nest beste rettsstat, bare slått av Danmark¹.

Det er faktisk mange muligheter for internasjonale oppdrag. Vi har selvfølgelig EMD, ICC og EFTA-domstolen. Dommerembetene i disse domstolene henger høyt. Det er ikke mange embeter og de går til våre aller best kvalifiserte jurister. For de fleste av oss er disse embetene derfor ikke så aktuelle. Men det er andre juridiske oppdrag i disse domstolene som kan være interessante for norske jurister. Domstolenes websider inneholder informasjon om ledige stillinger.

Etter at styrkebrønnen² ikke lenger er aktiv, administreres de fleste internasjonale oppdrag i justissektoren av NORCAP gjennom deres NORDEM program. NORCAPs nett-

side³ inneholder oversiktlig informasjon om deres arbeid og hvordan personer med juridisk bakgrunn kan ta del i deres internasjonale arbeid. Jeg oppfordrer alle interesserte å følge med på utlysningene som legges ut på deres nettsider. De fleste internasjonale oppdrag er såkalte sekonderinger, som innebærer at Norge betaler lønn og utgifter. NORDEM rekrutterer og betaler for de fleste oppdrag til OSCE, ODHIR, FN og EU (herunder EULEX hvor jeg nå jobber). Hvis du er tatt opp som en del av NORDEM er du prekvalifisert til oppdrag i disse organisasjonene. På NORDEM's nettside finner du de oppdragene som er godkjente for sekondering. Selv om du er en del av NORDEM, må du gjennom et intervju og kanskje også en skriftlig prøve for å få oppdraget i den enkelte organisasjon. OSCE og ODHIR praktiserer skriftlige kompetansetester og det samme har EULEX nå begynt med. NORDEM hjelper med tips for intervju og eksempler på tester.

Dette ble kanskje litt teknisk og mange lurer kanskje på hva som egentlig venter oss når vi kommer ut i internasjonale organisasjoner. Hva betyr det å jobbe med rule of law, human rights, democratization etc.?

Dette er jo litt forskjellig etter hva slags oppdrag det er snakk om. I EULEX observerer jeg rettsaker, stort

sett straffesaker, og skriver rapporter om det jeg observerer. Vi identifiserer videre problemområder, som undersøkes nærmere. Rettsaksobservatørene er alle er jurister, men med forskjellig yrkesbakgrunn og fra forskjellige europeiske land. Vi observerer rettsaker i alle rettsdistriktene i Kosovo og reiser derfor rundt til de forskjellige rettsstedene. Vi jobber i team med politiobservatørene og får på denne måten også kjennskap til etterforskningen forut for rettsbehandlingen. Vi jobber også tett sammen med lokale «legal advisers» som hjelper oss med å forstå og tolke den lokale rettsstilstanden. Under rettsaksobservasjonene og i møter med lokale samarbeidspartnere har vi med oss svært dyktige tolker. Jeg lærer noe nytt hver eneste dag og synes arbeidet er både interessant og givende.

Jeg vil på det sterkeste anbefale dere som har lyst til å oppleve noe nytt, en annen rettskultur og erfaringen med å jobbe i et internasjonalt miljø, å hoppe i det. Det er veldig givende og utviklende å komme seg ut i verden og se verden innenfra og oss selv utenfra. Særlig gjelder dette for oss dommere, som gjerne blir værende i våre embeter i flere tiår. Selv ble jeg utnevnt for 23 år siden.

Jeg mener at jeg har blitt en bedre dommer av å ta internasjonale oppdrag. Ikke minst fordi jeg har fått en økt bevissthet rundt hva som skal til for å forbedre og vedlikeholde vår egen rettsstat. For eksempel lurer jeg nå på hvorfor ikke tiltalte forklarer seg til slutt, etter at den øvrige bevisføringen i straffesaken er ferdig. Legger vi for stor vekt på tiltaltes forklaring? Ellers er det ikke mindre enn en skandale at vi ikke ennå ikke har fått til opptak av forhandlingene i førsteinstans. Til og med i Tyrkia, som ellers ikke kan skryte av å være en rettsstat, er det opptak av alle rettsforhandlinger. Opptakene skrives til og med ut og er tilgjengelige for aktørene på domstolens nettsider.

1 <https://worldjusticeproject.org/our-work/publications/rule-law-index-reports/world-justice-project-rule-law-index-2021>

2 En beredskapsgruppe for internasjonale oppdrag bestående av dommere, aktører, forsvarere og fengselsansatte, opprettet i 2004.

3 <https://www.nrc.no/NORDEM>

GRATIS

Deltakelse og opphold i enkeltrom er gratis. Reiseutgifter dekkes etter billigste reisemåte.

Ny som tillitsvalgt

Kurs for tillitsvalgte i statlig sektor

Målgruppe: **Tillitsvalgte i statlig sektor**
Fra: **Onsdag 2. november 2022 kl. 10.30**
Til: **Fredag 4. november 2022 kl. 14.00**
Sted: **Thon Conference Universitetsgata, Oslo**
Middag og rom på Hotel Bristol

Kursnummer: **2022679**
Påmeldingsfrist: **31. august 2022**

Dette kurset er obligatorisk for alle tillitsvalgte i staten. Kurset skal i utgangspunktet gjennomføres før man kan delta på de andre kursene og vil gi deg verktøy for påvirkning og innflytelse.

Kurset har som mål å gjøre deg tryggere i rollen som tillitsvalgt. Tillitsvalgte som er trygge i rolleforståelsen er bedre til å oppdage og gripe fatt i ulike problemstillinger som berører medlemmene. Det gjør deg også bedre egnet til å delta

aktivt i gode prosesser. Dette krever kjennskap til avtaleverk, organisasjonsforståelse og Juristforbundets politikk, samt bevissthet på egen rolle og relasjoner overfor øvrige parter i arbeidslivet.

Kurset vil gi deg en introduksjon til hovedavtalen og hovedtariffavtalen, sentrale avtaler for våre medlemmer i staten, samt for deg som deres tillitsvalgt. Vi gjennomgår avtalenes formål og intensjon, former for medbestemmelse, virkeområde, klargjør partsforholdet og partenes rettigheter og plikter, sentrale og lokale forhandlingsordninger, i tillegg til å gi en gjennomgang av lønssystemet. Kurset gir deg også kjennskap til Juristforbundet, Akademikernes organisasjonsoppbygging og politikk.

Målsettingen med kurset er å bidra til at du som tillitsvalgt opplever deg trygg i rollen, kjenner det grunnleggende regelverket, hvilke virkemiddel du har tilgjengelig og hvilke arenaer du arbeider på.

Påmelding: juristforbundet.no/tillitsvalgt Spørsmål: kursdeltager@juristforbundet.no

Spørsmål kan også rettes per tlf 40 00 24 25. Eventuelt forfall må meldes snarest mulig og senest to uker før kursstart.

JURIST
FORBUNDET

Nytt om navn

Ansettelse og utnevnelser

Aleksander Myrvold, Salgsleder/partner/

eiendomsmegler/jurist, Aktiv
Eiendomsmegling – Drammen

Ali Amini, Politifullmektig, Sør-Øst politidistrikt
– Drammen

Anders Lafton Briskodden, Politifullmektig,
Oslo politidistrikt – FKE – Felles
Kriminalenhet

Ane Margrethe Hessen Hjelte,
Forskningsrådgiver personvern,
Direktoratet for e-helse

Arjeta Kuka, Jurist, Oslo kommune – Bydel 14
Nordstrand

Astrid Haldorsen, Advokat, VIVE Advokater AS
Audun Gjøsæin, Advokat, Tax & Legal
Advokatfirma DA

Beate G. Tande, Politidadvokat 1, Sør-Øst
politidistrikt – Skien

Benjamin Zuidhoek Larsen, Politidadvokat, Vest
politidistrikt – Bergen

Bente Berg-Haugli, Juridisk rådgiver, Visma
Smartskill AS

Birgit Austad, Politidadvokat 2, Sør-Øst
politidistrikt – Drammen

Carl Fredrik Riise, Advokatfullmektig/
seniorrådgiver, Hovedorganisasjonen
Virke

Caroline K. Engebretsen, Politidadvokat, Oslo
politidistrikt – ENV – Enhet vest

Cathrine Fossen, Lagdommer, Eidsivating
lagmannsrett

Christine Torgersen Asheim, Rådgiver,
Bærum kommune

Eirik Grude Kristoffersen, Advokatfullmektig,
Advokatfirmaet Magnus Legal AS Avd
Stavanger

Eirin Susann Simonsen, Advokat/seniorrådgiver,
Hovedorganisasjonen Virke

Elin Flatøy, Jurist, Bergen kommune
– Byrådsavdeling for eldre, helse og
frivillighet

Eline Andreassen, Seniorrådgiver,
Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)

Elisabeth Fredheim Faanes, Advokat,
Bolibyggelaget Usbl

Elisabeth Ohm, Partner/leder patentavde-
lingen, Acapo AS – Avd Oslo

Espen Olsen, Seniorrådgiver off. anskaff, Avinor
AS

Even Greis Terjesønn Hansen, Rådgiver,
Nærings- og fiskeridepartementet

Frank Almås, Advokat, Advokatfirmaet
Simonsen Vogt Wiig AS, Oslo

Frida Strugstad Harbø, Jurist, Norges
Automobil Forbund (NAF)

Hans Jørgen Graffer Grøtta,
Advokatfullmektig, Advokatfirmaet Hartz &
Co AS

Hans R. Borge, Group Legal & Compliance
Director, Merrell Norge AS

Inger Merete Wålengen, Seniorrådgiver,
Statens Pensjonskasse

Johan Strand Moldestad, Statsadvokat, Oslo
statsadvokatembeter

June Cecilie Dyngeland, Rådgiver,
Kriminalomsorgen Region Øst – Ila fengsel,
forvarings- og sikringsanstalt

June Marit Tangen, Advokat/partner, Deloitte
Advokatfirma AS, Oslo

Kamila Cholti, Rådgiver HR, Universitetet i Oslo,
Det Samfunnsvitenskapelige fakultet

Kari Alice Frønsdal, Avdelingsdirektør,
Finansdepartementet, Skattelovavdelingen

Katja Kristine Sand Dørstad, Politidadvokat 2,
Oslo politidistrikt – FEE – Felles enhet for
etterretning og etterforskning

Katrine Kjærheim Fredwall, Førsteamanuensis,
Universitetet i Oslo, Det juridiske fakultet

Kjetil Sørensen, Kommuneadvokat, Namsos
kommune

Kristoffer Colban Eriksen, Rådgiver, Tønsberg
kommune

Kyrre Rørstad, Legal Counsel, AIG Europe
Limited

Lars Myklebust Tomasson, Senioradvokat,
Kvale Advokatfirma DA, Avd Oslo

Line Wittrup, Advisor, Aibel AS – Avd. Bergen

Marit Evensen, Seksjonssjef, Forbrukertilsynet
– Porsgrunn

Marit Skjevling, Advokatfullmektig, Claims Link
AS

Marte M. Sandengen, Nemndleder,
Fylkesnemnda for barnevern og sosiale
saker i Vestfold og Telemark

Martin Berntzen Offen, Jurist, NHO – Logistikk
og Transport

Martine Refsland Kaspersen, Juridisk kyndig
rettsmedlem, Trygderetten

Mia Herberg, Advokatfullmektig, Advokatfirma
Christensen Friis-Møller Petterson DA

Morten Sletmyr, Seniorrådgiver,
Helsedirektoratet – Oslo

Morten Vollset, Rådgiver, Norges Juristforbund

Niklas Ari Larsen Jørgenvåg, Claims Handler,
Crawford & Company (Norway) AS

Nina Sofie Lem Samuelsen, Rådgiver, Helse
Vest Bergen HF stab – Foretakssekretariatet

Noman Asghar Ali, Advokat, HELP Forsikring AS

Perny Marie Stokka Eriksson, Juridisk
seniorrådgiver, Skatteetaten

Pia Rørby Ruud, Kvalitetssjef, Eiendomsmegler
1 Fjellmegleren Halling og Valdres

Quang Vinh Tran, Dommerfullmektig,
Helgeland tingrett – rettssted
Brønnøysund

Richard Haave Hanssen, Advokat, BDO
Advokater AS, Oslo

Trine Amundsen, Advokatfullmektig/
seniorrådgiver, Forsvarsmateriell
– Felleskapasiteter

Trond Liu Skaug, Seniorrådgiver/Jurist,
Kommunal- og distriktsdepartementet
(KDD), Kommunalavdelingen

Vegar Ringstad Pettersen, Head of Union
Relations Norway, Nordea Bank ABP Filial i
Norge

Ørjan Renland, Rådgiver, Statsforvalteren i
Troms og Finnmark – Tromsø

Øyvind Haaland, Advokat/Director,
Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers
AS, Kristiansand

Åsmund Edvardsen, Rådgiver, Trondheim
kommune

Nye medlemmer i Juristforbundet

Jørgen Alræk, Bergen kommune – Plan- og
bygningsetaten

Mohammed Taha Usmani, Statens vegvesen
– Divisjon Trafikant og kjøretøy, Drammen

Siri Weisæth, Oslo politidistrikt – FKE – Felles
Kriminalenhet

Vetle Waaler Loland, Justis- og beredskapsde-
partementet, Lovavdelingen

Nye studentmedlemmer i Juristforbundet

Amalie Kvam, Universitetet i Oslo

Ayesha Ahmad, Universitetet i Bergen

Benedicte Dorothea Fjærbu, Universitetet i
Oslo

Christine Ugreninov Finjarn, Universitetet i
Oslo

Grethe Østgård, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Gyda Aurora Ringstad, Universitetet i Oslo

Hanne-Sofie Johansen, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Ida Helene Finnanger, Universitetet i Oslo

Ingeborg Kløve, Universitetet i Oslo

Jeshany Selventhiran, Universitetet i Bergen

Kari Skogen, Universitetet i Oslo

Kristina Mowatt Storm, Universitetet i Bergen

Lea Eriksen, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Mari Hundstad, Universitetet i Sørøst-Norge
– Campus Ringerike

Maryam Dahmani Bokdasji, Universitetet i
Agder

Mathias Nymo, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Mathilde Petrine Rise, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Max Willem Kildebo, Universitetet i
Sørøst-Norge – Campus Ringerike

Mille Isabel Tidemandsen, Universitetet i Oslo

Mohamad Abdulrahman Kharita, Universitetet i
Oslo

Nilofar Anwar, Universitetet i Tromsø – Norges
Arktiske Universitet

Sanne Irene Jensvoll, Universitetet i Tromsø
– Norges Arktiske Universitet

Stian Klette, Høgskolen i Innlandet
– Lillehammer

Theodor Andreassen, Universitetet i Bergen

Thora Kjerstina Holm, Universitetet i Oslo

Hovedstyret

President

Håvard Holm

hho@juristforbundet.no

Visepresident

Katrine Bratteberg

kb@juristforbundet.no

Styremedlemmer valgt av Landsmøtet

Tone Helén Brodal

tone-helen.brodal@gjensidige.no

Lars Marius Heggberget

larsmhe@online.no

Karoline Dystebakken (møtende varamedlem)

karoline.dystebakken@arbeidstilsynet.no

Styremedlemmer valgt av seksjonene

Sverre Joachim Wiese Bromander (Juristforbundet – Stat)

sverre.bromander@gmail.com

Benedicte Gram-Knutsen (Juristforbundet – Kommune)

benedicte.gram-knutsen@bergen.kommune.no

Kirsten Aase Bleskestad (Juristforbundet – Dommerforeningen)

kirsten.bleskestad@domstol.no

Johannes Ørn Thorsteinsson (Juristforbundet – Student)

johannes.thorsteinsson@uib.no

Anders Schrøder Amundsen (Juristforbundet – Privat)

a.s.amundsen@gmail.com

Ansattes representant

Hanne Eie Sudland

hes@juristforbundet.no

Generalsekretær

Magne Skram Hegerberg

msh@juristforbundet.no

Medlemsguide

Har du flyttet eller byttet jobb?

juristforbundet.no/minside

medlem@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Forsikring – medlemstilbud

Juristforbundet Forsikring

juristforbundet.no/forsikring

forsikring@juristforbundetforsikring.no | 23 11 33 11

Bank – medlemstilbud

Handelsbanken

handelsbanken.no/juristforbundet

Finn ditt nærmeste bankkontor for kontaktinformasjon

Juristforbundets advokatkontor

juristforbundet.no/advokatkontoret

advokat@juristforbundet.no | 40 00 24 25

Lønnsstatistikk/lønnskalkulator

juristforbundet.no/lonnskalkulator

Juristen

juristen.no

Redaksjonen:

redaksjonen@juristen.no | 482 48 352

Annonser:

randi@storybold.no | 995 20 500

Jobbmarkedet

juristen.no/stilling

Juristenes Utdanningscenter

jus.no | 40 00 26 62

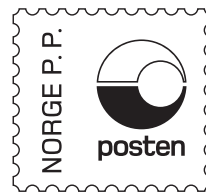

Juristforbundet | 40 00 24 25 | www.juristforbundet.no | post@juristforbundet.no

Kristian Augusts gate 9, 0164 Oslo

JURIST
FORBUNDET

Returadresse:
Juristforbundet
Kristian Augusts gt 9
0164 Oslo

Sjekk våre nettsider **www.juristen.no**

Enten du foretrekker mobil, nettbrett eller desktop

- siste nytt
- stillingsannonser
- debatt
- fagstoff

Tips oss på **redaksjonen@juristen.no**